

Ľudia ma fascinujú stále viac. Ľudia sú každodenné dobrodružstvo, len treba vedieť žasnúť. Nielen nad zovňajškom, ktorý vidno, ale najmä nad nepochopiteľným vnútrom, ktoré sa, zabalené v tele, k nám blíži až na dosah, a súčasne ostáva nekonečne vzdialené.

Nerozumiem ľuďom – a predsa ich mám rád. Nemôžem sa bez nich zaobiť. Bez ľudí, ktorí ma potrebujú, a ani bez ľudí ktorých potrebujem ja. Bez ľudí s otázkou v očiach. Bez ľudí, ktorí trpia, sú zatrpknutí a sklamaní. Bez ľudí neschopných sa z čohokoľvek tešiť. Snažím sa oslobodiť ich z vlastnoručne vybudovaného väzenia.

A potom sú ešte ľudia, ktorí ťa nútia zamyslieť sa alebo sa smiať. Ľudia, ktorí sú radi, že ťa vidia, a ktorí ti to aj povedia. Mnoho dobrých ľudí so skrytým, nevysvetliteľným bohatstvom v srdci.

VEĽKONOČNÉ ZAMYSLENIE...

Prežívame predveľkonočné obdobie, obdobie v živote kresťanov veľmi dôležité a významné. V ňom sa skrze pôstu môžeme duchovne očistiť. Vidíme to aj v prírode, ktorá sa zbavuje „ŕažoby“ snehu len čo slnko rozprskne svoje lúče už sa z každého kopca rinú jarčeky vody, ktoré sa v niektorých častiach spájajú do veľkých a mohutných tokov a mútna voda sa potom valí a berie so sebou všetko čo jej stojí v ceste. Myslím, že tak je to aj s dušou človeka, aj jej čistota sa v našom živote mení, aj ona sa očisťuje a práve obdobie pôstu je pre ňu ako slnko pre prírodu.

Krížová cesta nášho Pána Ježiša, jeho utrpenie a umučenie vyvrcholí zmŕtvychstaním, to všetko bolo pre človeka, pre jeho spasenie a vykúpenie a nad tým máme uvažovať a rozjímať aj o svojom živote, o konaní a našich skutkoch. Pri návšteve Krížovej cesty, pri jej 14-tich zastaveniach si uvedomujeme čo pre nás urobil Pán Ježiš, ale tiež aj čo robíme pre Neho my. Každý z nás sa sám vhlbi do seba a v tichu kostola adoruje pred krížom, neskôr pri Božom hrobe. Ježišovo milosrdenstvo je nekonečné a práve v tomto období to najviac vieme pochopiť a ako kresťania vieme aj čo všetko pre máme urobiť aby sme ho dosiahli. Prejsť túto krížovú cestu ponorením sa do svojho vnútra, prežívaním obrazov a skutočností, ktoré sa stali na jednotlivých zastaveniach som mala možnosť aj ja keď som navštívila Krížovú cestu v Lurdoch. Putovanie v sviečkovom sprievode s kňazom a modliacimi kresťanmi mám v živej pamäti práve v tomto čase. Sila tohto posvätného miesta mi pomohla mnoho pochopiť, dodala silu, umocnila vieru a ukázala cestu i rozmer lásky, jej moc i dôležitosť v našom živote. Znakom Veľkej noci je pre kresťanov k r í ž a veľkonočný baránok. Veľkonočnými symbolmi sú maľované vajíčka, zajačik či veľkonočná oblievačka a rôzne iné, ktoré nám doba či obchod a reklama prinášajú a tak zastierajú hlavný znak kríž, a my potom zabúdame na jeho dôležitosť. Každý z nás, ale vie čo hovorí Pán Ježiš : Vezmi svoj kríž a nasleduj ma. Mnohým sa zdá ten jeho kríž ťažký, iným nmoderný a sú z toho nespokojní a kladú si otázku prečo? Jeden príbeh hovorí, že išlo veľa ľudí a každý niesol kríž, lenže každý ho mal iný.

Jeden z nich sa ponosoval, že jeho je dlhý a preto je taký ťažký, nuž si z neho odrezal. O chvíľu prišli k hlbkej a veľkej priekope, každý si položil svoj kríž a prešiel po ňom na druhú stranu, jemu chýbala práve tá časť, ktorú odpíli a zahodil. Kresťan vie, že Pán Boh nám dáva s krížom aj silu aby sme ho vládali nieť. Práve teraz na to pamätajme, nenadávajme, že iní ho nemajú, prečo ho máme my keď sa modlíme a chodíme do kostola, že..., ale máme si uvedomiť aký ťažký ho mal náš vykupiteľ pre mňa, pre teba, za nás všetkých.

Počula som príbeh, ktorý ma veľmi zaujal a poučil. Mladá budúca mamička prišla do pôrodnice, keď ju dali do izby nad dverami zbadala kríž. Veľmi ju to pobúrilo, rozčúlila sa, že ona nechce porodiť svoje dieťa tam, kde hneď nad ním visí kríž. Jej dieťa musí byť šťastné a nikdy nesmie mať a vidieť kríž. Veru sa jej to aj splnilo, narodil sa jej krásny chlapček, ale slepý.

Nuž majme v úcte k r í ž, jeho svätosti silu, silu lásky, ktorou sa za nás obetoval Pán Ježiš. Majme v úcte aj každého človeka lebo on nosí v sebe svoj kríž, pozdravme sa mu ako keby sme sa klaňali krížu, zastavme sa a pomôžme, ponúknime pomoc a prosiacich neodmietnime, neublížujme, spomeňme si na štrnásť zastavení krížovej cesty. Tie zastavenia nám počas života dáva aj Pán Ježiš, rozjímajme pri svätom kríži aby sme znamenia pochopili, aby sme sa vo sviatosti zmierenia očistili, zdvihli sa a išli ďalej, každý z nás po svojej ceste, ale po ceste na ktorej stretávame ľudí.

Helena Sušinková

OSLOVILI SME ...

Ing. Vladimíra Lišku, zodpovedného pracovníka pre správu majetku na MsÚ v Giraltovcich.

Mesto je správcom polikliniky, o ktorej sa vie, že si vyžaduje značné úpravy. Aký je aktuálny stav prác na poliklinike, čo sa vykonáva momentálne, čo sa plánuje v najbližšej budúcnosti? Máte na MsÚ prehľad aj o tom, či naši lekári majú podpísané zmluvy s poisťovňami, o ktorých sa v poslednom čase toľko hovorí?

Mesto prevzalo do svojho majetku budovu Polikliniky Giraltovece od 1.7.2005 od Prešovského samosprávneho kraja. Je pravda, že v posledných rokoch sa do opravy a údržby budovy Polikliniky veľa neinvestovalo, čo sa odzrkadlilo na jej terajšom stave. V súčasnosti sa priebežne odstraňujú najväčšie problémy, ako je výmena strešnej krytiny. Zároveň sa investovalo do zrekonštruovania priestorov pre Rýchlu lekársku pomoc, ktorá od 1. marca tohto roku vykonáva v priestoroch Polikliniky 24-hodinovú službu aj s lekárom. Samozrejme, chceme aby, sa aj pacienti cítili príjemnejšie v týchto priestoroch, preto v najbližšom období plánujeme zrekonštruovať WC. Nevyhnutnou sa javí postupná výmena okien v celej budove.

Mesto je prenajímateľom priestorov a nemá žiadny vplyv na uzatváranie zmlúv medzi lekármi a zdravotnými poisťovňami. Samozrejme, aj nás zaujíma vývoj situácie s podpisovaním zmlúv. Zatiaľ však nemáme žiadne informácie o tom, že bol nejaký pacient odmietnutý lekárom, resp. lekár požadoval poplatok z titulu nepodpisania zmluvy so zdravotnou poisťovňou.

Hlavnú kontrolórku mesta Ing. Margitu Pachovú

Na poslednom zasadnutí MsZ ste predložili poslancom správu o svojej kontrolnej činnosti za II. polrok 2005. Čo bolo kontrolované a k akým záverom ste pri svojej práci dospeli ?

Najprv stručne k obsahu.

Okrem stálej pravidelne sa opakujúcej kontroly hlavnou témou bola kontrola položiek rozpočtu, ktoré sú rozpočtované významnou sumou, majetok a majetkové práva mesta. Z toho najmä:

- MFK, zúčtovanie príspevkov na šport, výdavky na šport v meste
- správa a pridelovanie bytov vo vlastníctve mesta (neodpredané byty)
- nakladanie s majetkom mesta, inventarizácia, zmluvy o majetku a zmluvné vzťahy, odpredaj hnutel'ného a nehnuteľného majetku
- správa daní a poplatkov, t.j. plnenie VZN č. 24/2004 časť Daň z nehnuteľnosti
- peňažné fondy mesta, ich tvorba a použitie
- investičná činnosť v roku 2005
- odmeny na základe dohôd o vykonaní práce
- ZUŠ, príspevok žiakov na úhradu nákladov spojených so štúdiom (školné)
- preddavky organizačným jednotkám, ktoré sú zriadené mestom, t.j. MŠ, ŠJ 1,2,CVČ a ZUŠ

Ostatná kontrolná činnosť

- splácanie úverov, zostatky úverov, nájomné a zálohy za služby v nebytových priestoroch, osobitný príjemca nájomného za byty vo vlastníctve mesta, motorové vozidlo Polikliniky, prevádzka motorových vozidiel MsÚ – hospodárnosť, čerpanie rozpočtu a pokladničná kniha

Podklady a údaje k správe sa nachádzajú v správach a záznamoch HK. V zmysle zákona v obecnom zriadení a zákona o slobodnom prístupe k informáciám možno do nich nahliadnuť.

Môžete bližšie informovať napríklad o výdavkoch na šport v meste?

Príspevok na šport sa poskytuje hotovostnými preddavkami, úhradou nákladov na prevádzku športovísk, trénerskej činnosti, dostavba a údržba športovísk.

V roku 2005 bolo na činnosť klubov a športových podujatí priamo vynaložená suma 1 650 000,- Sk, čo je 2,75% rozpočtu mesta (odčisteného od tranféru ZŠ). Z toho na MFK suma 785 216,- Sk, TJ Sokol 79 506,- Sk, Fenix 8 291,- Sk, Jazdecké preteky 9 939,- Sk ostatné športové podujatia 30 595,- Sk.

Všetky príjmy a výdavky sú potvrdené platnými účtovnými dokladmi. Z nich vyplýva, že preddavky boli použité účelne a hospodárne.

Aké sú závery z kontrolnej činnosti?

Nemôžem ich vyjadriť spolu za celý obsah. Každá kontrola má svoj záver a návrh na opatrenia. Niektoré sú splnené, iné splnené nedochvíľne a nájdu sa aj nesplnené. O tom informujem poslancov na zasadnutiach MsZ. V zmysle vyššie uvedených zákonov odpoviem každému, kto sa bude o obsah a výsledky kontroly zaujímať podrobnejšie.

Za redakciu sa pýtala A. Škurlová

VIETE,ŽE...

- 1. marca na naše mesto namiesto jarného oteplenia zaútočil silný mráz. Dosiahol až okolo -15°C a dokázal ešte poškodiť vodovodné potrubie na niektorých uliciach nášho mesta. S poruchou na vodovodnej sieti zápasili pracovníci Vodárenského závodu na Fučíkovej ulici, kde voda zaliala časť dvora, priekopy i ulice a zmenila ulice na klzisko. Podobná situácia vznikla na Budovateľskej ulici, kde sa najprv celý deň nepodarilo odhaliť miesto poruchy, následne ďalší deň sa pracovalo na jej čiastočnom odstránení. Pri práci sa ukázalo, že pôda je v tomto roku premrznutá ešte aj v marci do hĺbky pol metra.
- 5. marec nám priniesol husté sneženie, celú noc padali ťažké snehové vločky, ktoré do rána vytvorili 20 – centimetrovú snehovú pokrývku. Tá sa do ďalšieho rána stratila, ale nočné mrazy zostali a ďalšia vrstva snehu nám pribudla 11. marca. A hoci sme všetci už túžobne očakávali jar, 12. marca k nám z médií prišli správy o snehovej víchrici na západnom Slovensku, ktorá vyčíňala v sprievode silného vetra. Ten do večera dorazil aj k nám a v priebehu dvoch dní nám zmrazil úsmev na tvári v silnej snehovej víchrici a mrazoch cez deň okolo $-5-7^{\circ}\text{C}$. Ani tretí marcový týždeň nepriniesol zmenu, v noci sme zápasili s pribúdajúcim snehom, ráno zasa s vodou a čľapkavicou, na ktorú sa premieňal. Jozef sa pousiloval a dal aký – taký základ nesmelo sa hlásiacej jari.
- Dobrým smerom sa ubera projekt prípravy stredoškolského vzdelávania na Špeciálnej ZŠ, o ktorom sme písali vo februári. Záujem o štúdium majú najmä žiaci z Marhane, z ktorých sa podarí vytvoriť jednu triedu, tá druhá by mala vzniknúť z našich žiakov.
- Pokračuje sa aj v rekonštrukcii priestorov CVČ. Počítačová učebňa sa vrátila späť na poschodie, v jej priestoroch vzniká avizovaná posilňovňa, ktorá bude vybavená potrebným náradím do konca marca.
- Tiež ste si všimli, ako nevábne vyzerá v poslednom čase Urbanova záhrada? Končia v nej rôzne stavebné odpady a z bývalej vzornej záhrady so zaujímavým riešením vzniká veľmi nevábný priestor.
- 4. marca sme v meste zažili zaujímavé automobilové dobrodružstvo, ktoré sa, našťastie, skončilo dobre. Šofér kvôli vodičovi nečakane odbočujúcemu tesne pred ním nestačil vmanévrovať auto do správneho smeru a zišiel popri Korbovom dome do Radomky. Tam hladko pristál takmer na ľadovej ploche a tá (a to len potvrdzuje, že o jari nemôže byť ani reči) jeho záchrancov udržala. V podstate sa ani vodičovi nič nestalo. Zasaňovali naši hasiči, ktorí pomocou hrubého lana vytiahli auto späť na breh. Bodaj by sa všetky havárie končili takto.
- V projekte vzdelávania rómskych detí sa pokračuje na základnej škole. Vyše 40 detí sa 2x v týždni zúčastňuje na výučbe slovenského jazyka, matematiky a práce s počítačom.
- Veľmi intenzívne tempo nadobudla družobná spolupráca s poľským mestom Wielopole Skrzynske. Poliáci sú pravidelnými hosťami Giraltovčanov, realizujú tu svoje kultúrne i športové aktivity, platí to však aj naopak.
- Prednedávnom MsÚ formou obširnej ankety zisťoval u občanov názor na rôzne služby v rámci mesta, ich úroveň, potrebu ich rozšírenia. Pracovníci MsÚ sa snažili získať od občanov nové podnety, nápady, zmapovať ich potreby. Ako obyčajne, do vypracovania ankety sa zapojilo veľmi málo občanov, hoci na jej vypracovanie mali takmer 2 mesiace času a anketa bola anonymná. Seminár k tejto problematike sa uskutočnil 30. marca v priestoroch MsÚ.
- Nesmelo sa blížiaci jar konečne dovolila rozbehnúť znova práce na výstavbe 28-ich bytov na Kukučínovej ulici. Momentálne sa pracuje na kanalizácii, po nej príde na rad dokončenie základov a môžu sa ťahať múry.

- Tiež ste si všimli niektoré do očí bijúce nedostatky v meste? Napríklad priestor pod radomským mostom v centre mesta je plný suchej buriny, konárov, odpadkov. Aj schody vedúce k ríms. katolíckemu kostolu by potrebovali nový „koberec“. Možno nejaký trvanlivejší vo forme dlažby ako na cintoríne, lebo len nedávno sa opravovali a opäť sú značne poškodené.
- Budova starého mestského úradu podlieha pred našimi očami skaze. Minule sme si spolu so spoludiskutujúcimi pred touto budovou všimli dokorán otvorený svetlík na streche budovy, pritom v týchto dňoch sústavne snežilo. Určite to neprospelo dobrému zdraviu tejto budovy. Mnohé veci treba zachytiť v začiatku.
- CVC zorganizovalo pre mládež nášho mesta 26. marca návštevu hokejového stretnutia Košice – Poprad na novom štadióne Stil Arena v Košiciach. 45 mladých i štarších divákov z Giraltoviec si prišlo na svoje nielen vďaka dobrým výkonom hokejistov (3:5), ale aj vďaka reprezentačným priestorom novootvorenej športovej haly. Bližšie informácie o podujatiach CVC si môžete pozrieť na internetovej stránke www.cvegir.edu.sk.
- „Tak dobré a pekné zasievajú do nás učitelia. A kde raz zasejú, tam už niet pre burinu miesta.“

Tieto slová M- Rufúsa sprevádzali slávnostné podujatie, venované učiteľom nášho mesta. 23 pedagógov z rôznych typov giraltovských škôl prijal v obradnej sieni MsÚ 28. marca primátor nášho, aby im vyjadril uznanie a poďakovanie za ich náročnú prácu. Kytička a Ďakovný list mesta boli doplnením slávnostného obradu prijatia pedagógov.

V priestoroch Letiska potom pokračovalo neformálne stretnutie učiteľov z jednotlivých škôl. Prijemnú atmosféru umocnilo kvalitné vystúpenie žiakov 1. stupňa ZŠ s hudobno-slovným pásmom. Bolo to prínosné stretnutie generácií učiteľov, na pozvanie primátora sa na ňom zúčastnili aj učitelia – dôchodcovia.

Alžbeta Škurlová

Mestská polícia informuje

Marec 2006

1. Dňa 8. februára 2006 v čase o 14.30 h hliadka MsP zdokumentovala priestupok porušenia ustanovení VZN mesta č. 18/2001 o zákaze používania alkoholických nápojov na verejne prístupných miestach v meste Giraltovce. Priestupku sa dopustili J.P., J.K. a Š.K. z Giraltoviec tým, že konzumovali alkoholické nápoje na verejnosti, a to vo vestibule pred potravinami SUJAPEX v Giraltovciach na Dukelskej ulici. Vec predložená na prejednanie OVVS Obvodnému úradu vo Svidníku.
2. Dňa 9. februára 2006 v popoludňajších hodinách vykonala MsP spoločne s OO PZ Giraltovce kontrolu pohostinských a reštauračných zariadení so zameraním na dodržiavanie zákazu podávania alkoholických nápojov osobám mladším ako 18 rokov. V čase kontroly hliadky zistili porušenie zákona NR SR č. 219/1996 Z.z. o ochrane pred

zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb, ako aj VZN mesta Giraltovce č. 18/2001 o zákaze používania alkoholických nápojov na verejne prístupných miestach v meste Giraltovce. Priestupcovi bola na mieste uložená bloková pokuta, ktorú nebol ochotný zaplatiť, preto bola vec predložená na prejednanie OVVS Obvodnému úradu vo Svidníku.

3. Dňa 10. februára 2006 bol zdokumentovaný priestupok proti majetku v zmysle § 50 ods. 1 zákona SNR č. 372/1990 Zb. v znení neskorších noviel, ktorého sa dopustil neznámy páchatel' tým, že zapálil plastový kôš na smeti na zastávke SAD pri bloku E na Dukelskej ulici v Giraltovciach vo večerných hodinách dňa 8. marca 2006, čím pre mesto Giraltovce vznikla škoda na majetku vo výške 3.000,- Sk. Vec objasňuje MsP. Akékoľvek okolnosti, ktoré by mohli viesť k objasneniu skutku a aj jeho páchatel'a, oznámte prosím na MsP osobne, prípadne telefonicky či inou formou oznámenia(aj anonymne).
4. Dňa 10. februára 2006 MsP prijala oznámenie vo veci poškodenia umývadla v bare Letisko na Dukelskej ulici v Giraltovciach. Po prešetrení veci bola priestupcovi uložená na mieste bloková pokuta v blokovom konaní a spôsobená škoda vo výške 1.000,- Sk uhradená poškodenému.

Nevypaľuj !

Už desaťročia, a v posledných rokoch s nezmenšenou intenzitou, sa Slovensko najmä v jarných mesiacoch mení na spálenisko. Každú jar sme svedkami, ako horia nepokosené lúky, medze, stráne, priekopy, mokrade a rôzne iné plochy. Oheň v zárodku ničí prebúdajúci sa život, v popole zostávajú zhorené telá i vyšších živočíchov, hniezda vtákov a vzácne druhy rastlín.

Vypaľovanie a zakladanie ohňov sú najčastejšou príčinou vzniku požiarov v prírode, ktoré majú za následok mnohokrát nevyčísľiteľné škody.

Hlavné príčiny jarných a jesenných ohňov :

- úmyselné vypaľovanie suchej trávy
- pálenie domového a záhradného odpadu
- zakladanie ohňov v prírode
- odhodené ohorky z cigariet
- hry detí so zápalkami

Ako škodí oheň rastlinám a živočíchom ?

- horením sa vyvíja teplota 100 – 800°C
- toto teplo ničí všetky zárodoky života
- v plameňoch na povrchu a vplyvom vysokej teploty i pod povrchom pôdy hynú rôzne vývojové štádiá významných druhov hmyzu, obojživelníkov, plazov, drobného vtáctva, cicavcov
- tiež nie zriedkavo sú vypaľované lokality chránených druhov rastlín
- oheň prežijú len rastliny, ktoré majú korene hlboko v zemi

- ani drobná zver, ako zajace, bažanty alebo jarabice či prepelice, často nestačia uniknúť pred rýchlo postupujúcim ohňom

Čo ešte spôsobuje oheň ?

- vypaľovaním rastlinných a živočíšnych spoločenstiev je narušená ekologická rovnováha prírodného priestoru
- má podiel na globálnom otepľovaní Zeme
- podporovanie skleníkového efektu produktmi horenia

Čoho sa ešte dopúšťa občan vypaľujúci trávnu ?

- porušovania zákona o požiarnej ochrane, ktorý výslovne zakazuje fyzickým a právnickým osobám vypaľovať porasty a zakladať oheň na miestach, kde by sa mohol rozšíriť, za čo im môže byť uložená pokuta v zmysle platných právnych noriem.

Juraj Šima
náčelník MsP

MOJE MESTO...

Môj domov. Škola, ktorú navštevujem. Priatelia. Udalosti, ktoré zmenili môj život. Vďaka, na ktorej konároch som sa kedysi hompáľal. Ulica, kde som sa učila bicyklovať. To všetko tvorí úžasnú, veselú, pestrofarebnú, ale aj bolestivú a nahnevanú zmes pocitov, ktorú vo mne vyvoláva moje mesto. Mesto malinké, zasnežené, čľapkavé, útulné, vo svetle neónov. A ja ho ľúbim ...

Detstvo. Smiech, skrývačky, preteky na bicykloch... Keď je človek malý, vníma svoj životný priestor veľmi intenzívne. Všetko sa mu zdá také krásne . Čo viac si môže dieťa priať, ak má k dispozícii rovné a bezpečné cesty, ihriská plné kolotočov a preliezačiek?

Ale aj detský svet plný fantázie, silných a príjemných dojmov sa začína postupne meniť. Kvetinka je viac zraniteľná, má viac problémov so sebou, s rodičmi. Jednoducho, život zaliaty slnkom sa stáva častejšie zamračeným. Vníma všetko reálnejšie a kritickejšie. Aj mesto už nie je také rozprávkové, ale znečistené, zanedbané, bez možností na relax.

Človek (tínedžer) túži po nových dimenziách. Chce milovať a byť milovaný. Je schopný trpieť. Správa sa ako blázonko. Veľmi veľa sníva. A je nereálny. Keby tak mohol ísť so svojou láskou do kina...

Chce sa zabávať, Túži po slobode, po nezávislosti. Cíti sa úžasne, keď sa večer prechádza s tou svojou partiou mestom. Len keby vedel, že sú v bezpečí... Škoda, že si nemajú kde zahrať taký volejbal. Alebo zaplávať si. Rád by s nimi niekedy išiel po vyčerpávajúcom vyučovaní, počas zvláštnych príležitostí alebo hocikedy inokedy sadnúť si na pizzu a nemať pocit, že sa priotrávi cigaretovým dymom.

Človek v búrlivom veku je výrazne nedotklivý. Obhajuje si svoje názory, razí si vlastnú cestu. Ale v porovnaní s problémami, ktoré existujú medzi dospelými v rámci susedských vzťahov, si pripadá ako ľudia v zrelom veku, nie sú schopní kompromisu, dialógu a uznania si vlastnej chyby. Sebeckosť niektorých je v istých prípadoch naozaj nepochopiteľná. Najmä ak ide o zdravie ľudí. Každý, kto má zdravý rozum a kúsok solidarity, nebude nezákonne spaľovať odpad, ktorý ovzdušie mení na škodlivý karcinogénny plyn. A samozrejme, nebude meniť vodné toky na hrozivé skládky.

Aj ja musím urobiť niečo pre svoje mesto. Najbližšie, keď stretnem znepriateleného suseda, pozdravím sa mu a usmejem sa. Žiadne klebety. Budem rodičov podporovať a sama

budem iniciatívna v triedení odpadu. Sľubujem, budem viac ochotná, milá a priateľská. A hneď bude život krajší .

NAŠE INTERVIEW

V tomto zvlášť sviatočnom predveľkonočnom období sme oslovili nášho vzácneho rodáka ThMgr. Andreja Murenka a poprosili sme ho o odpovede na nasledujúce otázky. Veríme, že jeho odpovede budú akýmsi symbolickým veľkonočným darom pre Vás, milí čitatelia.

Pán farár, pochádzate z Giraltovec, mnohí Vaši rodáci poznajú Vaše rodinné zázemie. Giraltovec sa od čias Vašej mladosti zmenili, aj pokiaľ ide o zloženie obyvateľov. Mnohých teda bude zaujímať Vaša cesta k povolaniu kňaza, ktoré ste si zvolili, ako svoje životné poslanie.

Je to tak, ako ste položili otázku, som rodákom z Giraltovec a iste mnohí poznajú moje rodinné zázemie, preto nevidím dôvod sa o tom rozpisovať, ale pre tých, čo ma nepoznajú, chcem napísať krátku informáciu o sebe. Moji starí rodičia i rodičia boli roľníci a neskoršie družstevníci V rodine nás bolo sedem detí, dvaja chlapci a päť dievčat. Ja som bol z detí najstarší, narodil som sa 15. septembra 1941 v Giraltovcach, pri krste mi dali rodičia meno Andrej. Detstvo a mladosť som prežil v kruhu svojich súrodencov doma u rodičov Andreja a Márie, ale najmä u svojho strýka Jozefa a jeho manželky Anny. Na detstvo a mladosť mám pekné spomienky, aj keď som detstvo prežíval v čase II. svetovej vojny a po skončení vojny. Iste sa žilo ťažko, napr. nebola elektrická energia, v bytoch sa svietilo po večeroch petrolejovou lampou, neboli rádiá, televízia, neboli nijaké veci, ktoré dnes máme a sú poháňané elektrickou energiou. Žilo sa jednoducho, skromne, ale my deti sme to nejako necítili.

Do základnej školy som chodil v Giraltovcach, ale SVŠ som ukončil v Prešove, kde som zmaturoval. Základnú vojenskú službu som vykonal v Brne. Na tieto roky mladosti si spomínam ako na pekný úsek mojej životnej cesty.

Pýtate sa, či sa Giraltovec zmenili od čias mojej mladosti? Isteže áno, tak ako sa celý svet mení ku globalizácii, menia sa aj Giraltovec, zmenil sa vzhľad Giraltovec, postavili sa nové domy, vznikli nové ulice, školy, inštitúcie, obchodná sieť a pod.

Giraltovec majú nových obyvateľov, je to prirodzená vec, vymenili sa takmer dve generácie.

Moja cesta ku kňazstvu: Ako viete, pochádzam z rímskokatolíckej kresťanskej rodiny. Život v našej rodine vyzeral tak, ako v každej veriacej kresťanskej rodine. Intenzívne sa prežíval cirkevný rok, v nedele a vo sviatky, ale aj cez týždeň sme chodili do kostola na bohoslužby. Celé roky mladosti som takmer denne ministroval, keď bolo potrebné, tak som pri bohoslužbách hral aj na organe. Otec bol istý čas aj kostolníkom, môžem povedať, že v tom čase sme celá rodina boli zaangažovaní práce v kostole a v tom čase sa postupne vo mne zrodilo kňazské povolanie, rozhodol som sa, že sa stanem kňazom a cítim to v hĺbke duše aj dnes, že som sa rozhodol správne. V tomto mojom rozhodnutí ma duchovne podporovala celá moja rodina a zvlášť moja teta, rehoľná sestra Karmela Murenková.

Isteže, a to treba zdôrazniť, za každým kňazským povolaním, vždy máme vidieť toho, kto volá, a to je náš Pán Ježiš Kristus, on povedal: „Ja som si vyvolil vás...“. Kňazské povolanie je darom Ježiša Krista, pre toho, koho on volá a pre rodinu, z ktorej je mladý muž povolaný.

V roku 1966 som podal prihlášku na Rím. kat. Cyrilometodejskú bohosloveckú fakultu do Bratislavy a bol som prijatý na štúdium teológie, po piatich rokoch som ukončil teologické

štúdium a bol som českobudejovickým biskupom Mons. ThDr. Jozefom Hlochom v Dóme sv. Martina v Bratislave dňa 19. júna 1971 vysvätený na kňaza.

Novokňazské primície som mal doma v Giraltovcích dňa 27.6.1971. Veľkolepú primičnú slávnosť v Giraltovcích mi pripravili moji príbuzní, ale najmä, rím.kat. veriaci, gr. kat. veriaci a evanjelickí veriaci, za čo aj po toľkých rokoch vyslovujem úprimné Pán Boh zaplať.

Po skončení štúdia ste pôsobili vo viacerých farnostiach. S akými ľuďmi ste sa stretávali, v čom boli iní, ako my Giraltovcania, ako Vás osobne obohatili ľudia s ktorými ste sa stretávali na svojej kňazskej púti ?

Po kňazskej vysviacke a po primíciách som nastúpil na prvé svoje miesto ako kaplán na faru do starobylého mesta Bardejova, ktorého ozdobou je nádherný gotický chrám, Dóm sv. Egídia, tam som účinkoval tri roky a dva mesiace. V Bardejove som sa stretol s vynikajúcimi ľuďmi, veriacimi kresťanmi a ešte aj teraz po toľkých rokoch sa s niektorými priateľím. Po troch rokoch a dvoch mesiacoch som bol z Bardejova preložený do farnosti Kobyly pri Bardejove, tam som účinkoval ako správca fary 16 rokov. V kobylskej farnosti som sa takisto stretol s vynikajúcimi veriacimi, mnohí mi v pastoračii veľmi pomáhali, boli veľmi pozorní, úctiví a veľmi sme si rozumeli.

Na prvom mieste poslaním kňaza je, ohlasovať evanjelium, byť svedkom Kristovej blahozvesti a to, čo veriacich učí, by mal sám hlboko veriť a podľa toho aj žiť, pri hlásaní evanjelia kňaz zo seba čosi dáva, ale zároveň aj prijíma, stretáva sa s mládežou, s dospelými ľuďmi a každý človek je vo svojej podstate jedinečný, neopakovateľný.

Po nežnej revolúcii v roku 1990 som bol z kobylskej farnosti preložený do farnosti v Kapušianoch pri Prešove a tam som účinkoval 15 rokov, do 1. júla 2005. Aj v kapušianskej farnosti som sa stretol s vynikajúcimi veriacimi, hneď po príchode do Kapušian sa začala príprava na výstavbu novej farskej budovy a v roku 1991 sa začalo s výstavbou fary a zároveň vo filiálnej obci Lada sa začalo s výstavbou nového kostola, ktorý má titul „Premenenia Pána“. Tieto dve veľké investície dávajú najkrajšie, najčitateľnejšie svedectvo o veriacich kapušianskej farnosti.

Počas svojho kňazského účinkovania som bol len na troch miestach a všade som prežil veľmi pekné roky kňazského života, mám tie najkrajšie spomienky na všetkých bývalých veriacich. Mnohí bývalí farníci prichádzajú za mnou na návštevu aj tu do Giraltovciev, čo ma veľmi teší a som im veľmi vďačný, preto že dnešná doba veľmi nepraje cirkvi ani kňazom, a predsa sa nájdu dobrí veriaci, mladí, dospelí i starší, ktorí milujú cirkev, Sv. otca, biskupov i kňazov a túžia sa s nimi stretnúť a podeliť sa so svojimi radosťami, ale i starosťami a bolesťami.

Aký je rozdiel medzi bývalými farníkmi, kde som účinkoval, a Giraltovcanmi? Myslím si, že niet podstatných rozdielov, aspoň som ich nepostrehol, aj Giraltovcania sú voči mne osobne úctiví, pozorní, inú skúsenosť nemám.

Po desaťročiach ste sa vrátili do rodných Giraltovciev. Máte možnosť ostrejšie vnímať zmeny, ktoré sa udiali v meste, jeho zloženie, ale aj vnútorný svet jeho obyvateľov. Aké sú Vaše postrehy v tomto smere?

Dejiny vytvárali a tvoria ľudia, bez ľudí, bez ľudského tvorivého potenciálu by zem bola pustá a prázdna, sme súčasťou tejto doby a vytvárame hodnoty duchovné i hmotné, a tieto hodnoty ovplyvňujú myslenie i konanie človeka. V niektorých názoroch i pohľadoch na dané skutočnosti sú ľudia radikálni a zasa v iných liberálni a iní sú realisti. V našich končinách na starom európskom kontinente v prevažnej miere sú ľudia orientovaní kresťanskou kultúrou a civilizáciou. Duchovné hodnoty, ktoré vyznávame, nám doniesol

Syn Boží, Ježíš Kristus. Tieto hodnoty, by mali formovať vnútorný svet nás kresťanov, mali by formovať naše svedomie, ako sme vyformovaní vnútorne, takto sa prejavujeme aj navonok. V Sv. Písme je napísané: „Z plnosti srdca hovoria ústa...“.

V Giraltovciach sú tri kostoly, ktoré stoja takmer vedľa seba ako prsty na ruke, veže týchto kostolov sa vypínajú k nebesiam a vrchol veží je ozdobený krížom, tieto symboly majú zodpovednú hodnotu, akú? Že tu žijú v prevažnej miere kresťania, ktorí sa vo svojom každodennom živote usilujú žiť podľa evanjelia, že svoj vnútorný svet formujú Božím slovom.

Svet okolo nás i ten, v ktorom žijeme, sa silne sekularizuje, stáva sa občianskou spoločnosťou, náboženské hodnoty sú vytlačané ako prežitie, kresťania si nedokážu brániť svoje duchovné hodnoty, a tak sa vnútorne vyprázdňujeme a toto sa prenáša do konkrétneho každodenného života.

Dnes nás mnohých naplňa obava o osud detí a mladých. Viacerí sa vyjadrujú o mladých, o mladej generácii s dešpektom. Sú deti a mladí naozaj takí zlí alebo sú jednoducho iní, ako boli predchádzajúce generácie detí, neovplyvnené takými výdobytkami techniky ako tie dnešné ?

V dejinách sa môžeme dočítať, že staršia generácia vždy mala určité obavy o mladú generáciu, videla v nich mnoho ráz mladých, neposlušných rebelantov, napriek tejto dejinnej skúsenosti si myslím, že by bolo nesprávne odsudzovať mladú generáciu. Mládež je jednoducho taká, aká je, dynamická, radikálna a niekedy až revolučná, je obrazom – kópiou svojich rodičov i doby, v ktorej žije. Vývoj vedy, umenia, kultúry, techniky sa v poslednom 20. storočí posunul míľovými krokmi dopredu a mladí sa nachádzajú v centre tohto vývoja a tieto skutočnosti ich vedomostne obohacujú a duchovne ovplyvňujú. Vývoj sa zastaviť nedá, a tak sa nám starším zdá, že mladá generácia sa správa inakšie, ako sme sa správali my, keď sme boli mladí. Preto nám Pán Boh dal rodičov, aby oni strážili náš duchovný svet, vkladali do duše dieťaťa mravné hodnoty, a tak nás pripravovali do života. Rodičia najlepšie poznajú svoje deti, pretože žijú s nimi vo svojich rodinách, zároveň deti pozorujú svojich rodičov a osvojujú si ich spôsob života. Vplyv rodičov na duchovný svet ich detí je ničím nenahraditeľný. Mladý človek si osvojuje to, čo sa mu ponúka, zbiera skúsenosti a tie v živote skôr či neskôr realizuje.

Pri výchove detí rodičom pomáha ešte škola a veriacim Cirkev, tieto inštitúcie podávajú pomocnú ruku mládeži, aby sa dobre pripravila do života a orientovala sa správnym smerom. Je veľmi dôležité, aby mladý človek túto ponúkanú pomocnú ruku prijal.

Čo by ste v našom mestečku zmenili ako prvé, ak by ste vlastnili nejaký pomyselný čarovný prútik ?

Iste, pomyslene by bolo možné zmeniť všeličo, lenže nie všetko, čo si myslíme, sa dá zmeniť. Každý názor nemusí byť správny, ľudovo sa hovorí „koľko ľudí, toľko názorov.“ Keďže v Giraltovciach som pomerne krátko, nepoznám mestečko natoľko, aby som chcel niečo meniť, preto na túto otázku neviem odpovedať.

Ako prežívate svoj zaslúžený odpočinok? Čím si vyplňate voľné chvíle, ktorých teraz máte iste viac ako v aktívnej službe veriacim ?

Na prvom mieste ďakujem Pánu Bohu, že mi doprial dožiť sa zaslúženého odpočinku a vrátiť sa domov, kde som sa narodil, kde som prežil detstvo aj mladosť. Kňaz aj na odpočinku má mnoho povinností, ktoré vy veriaci či občania veľmi nevnímame, lebo sa to

nerobí pred očami verejnosti. Na priamu otázku budem priamo odpovedať. Každý katolícky kňaz cez celý svoj život, či je v pastorácii, alebo na dôchodku, sa denne modlí „Liturgiu hodín“, ak môže, denne má sláviť sv. omšu, denne rozjíma nad textami Sv. Písma, denne sa modlí posvätný ruženec, číta Sv. Písmo, študuje odbornú teologickú literatúru, číta populárnu náboženskú literatúru a ostatnú literatúru podľa toho, čo ho zaujíma.

Od jari do jesene rád si niečo urobím na dvore, v záhradke či sa idem prejsť na pole, len aby slúžilo zdraviu.

Aj keď som už na dôchodku, mám ešte úväzok ako sudca arcidiecézneho cirkevného súdu pre manželské spory, ide o odlúčenie manželov a o vyhlásenie neplatnosti manželstva, takže najmenej raz za mesiac chodím do Košíc na Cirkevný súd. Keďže na dôchodok som prišiel domov do Giraltovciev, tu bývam, otec arcibiskup ma disponoval do tejto farnosti ako výpomocného duchovného, teda vypomáham, ak potrebuje tunajší duchovný otec Juraj výpomoc v duchovnej správe.

Máte vo svojom živote nejaké účinné motto, ktoré by ste odporúčali aj iným ?

Na mojich primíciách v Giraltovciach 27.6.1971 bol slávnostným kazateľom dnes už nebohý vsdp. p. Angelus Senáši OFM Cap. a v tejto primičnej homílii mi povedal kňazské životné motto: „ Andrej, tvoje priezvisko sa začína na „M“, dám Ti tri „M“ do života: MODLI SA, MILUJ, MLČ.

Tieto slová tri slová sú mojim životným mottom, vrele odporúčam každému, kto by sa chcel riadiť v živote týmito tromi slovami, nebude nikdy ľutovať, že urobil nesprávne.

Za rozhovor ďakuje A. Škurlová

Z HISTÓRIE GIRALTOVIEC

Zo života giraltovskej Židov

V súvislosti s dejinami remeselníctva a obchodu v Giraltovciach sme minulý mesiac v tejto rubrike konštatovali, že sa im tu v medzivojnovom období venovali najmä židovskí obyvatelia. Za všetkých sme spomenuli príklad rodiny Lichtensteinovcov, vďaka ktorej ich parný mlyn s elektrárnou vyrábala pre mestečko od roku 1924 elektrinu. Odkiaľ sa však giraltovskej Židia vzali? Koľko ich bolo a čím konkrétnym sa zaoberali? Prečo o nich dnes tak málo počujeme a čo tu po nich zostalo? Ak chcete poznať odpovede na tieto otázky, čítajte ďalej. Hneď na úvod však ešte jedno vysvetlenie, v celom článku uprednostníme podobu „Židia“ s veľkým začiatočným písmenom, ktoré označuje etnikum. Len pre úplnosť, tvar „židia“ s malým „ž“ zas predstavuje prívržencov židovského náboženstva.

Prví Židia sa usadili v Giraltovciach niekedy v polovici 18. storočia. Prišli sem najmä z Haliče a Poľska, niektorí sa prisťahovali aj z južného Zemplína. Najstarší údaj o ich presnom počte pochádza z roku 1786, kedy sa v Uhorsku uskutočnilo prvé sčítanie ľudu. Vtedy ich bolo 21 a žili v dvoch domoch. Keďže všetkých Giraltovčanov bolo dohromady 649, Židia predstavovali iba veľmi malú časť tunajšieho obyvateľstva. Ich populácia však rástla, veď roku 1828 tu zo 686 obyvateľov malo židovský pôvod už 46. Žili v štyroch domácnostiach, z ktorých jedna bola remeselnícka, druhá obchodnícka. Zo súpisu z roku 1842 sa už dajú vyčítať aj ich mená. Zo starých židovských rodín, ktoré žili v Giraltovciach aj presne o sto rokov, môžeme spomenúť Gevürtzovcov, Lichtensteinovcov, Gottliebocov či Friedmannovcov. Iba jedna rodina mala vtedy obchod, ďalšia vo Francovciach mlyn, ostatné sa zaoberali roľníctvom, ale najmä remeselníctvom a potom krčmárstvom. Len pre zaujímavosť, v tomto odvetví mali Židia prakticky monopol, veď z deviatich giraltovských pohostinských zariadení bolo až osem v ich rukách.

Dôkazom rozrastajúcej sa židovskej komunity v Giraltovciach bola aj jej potreba mať vlastný cintorín. Zachoval sa nám dodnes. Má trojuholníkový pôdorys a je situovaný v kopcovitom teréne na dnešnej Tehelnej ulici. Najstaršie náhrobné kamene na ňom pochádzajú z prelomu 18. a 19. storočia. Niektoré boli pôvodne bohato zdobené motívmi jeleňa, leva a orla. Iné pomníky majú v reliéfe skrížené perá, čo symbolizuje literárnu činnosť. Dobre rozoznateľné sú ešte aj dnes náhrobníky s vyobrazenou vázou – znakom levitov.

Židovské spoločenstvo v Giraltovciach bolo prevažne ortodoxné a patrilo do hanušovského rabinátu. V porovnaní s neológmi zotrvalo teda pri starých zvykoch a obradoch. Na náboženské účely mu slúžila synagóga, ktorá sa nám, žiaľ, nezachovala. Bola postavená na prelome 19. a 20. storočia približne na mieste križovatky, kde sa dnes stretávajú Kukučínova ulica s Tehelnou. Zaujímavé je, že stavba určená na uctievanie Boha bola v tesnej blízkosti cintorína, pretože podľa židovského učenia pôda, v ktorej ležia mŕtvi, sa považuje za nečistú.

Ďalším kultovým miestom bol rituálny kúpeľ zvaný „mikve“. V piatok podvečer, ktorým sa začínalo svätenie soboty – šábesu, ho využívali muži, aby sa očistili a preobliekli do čistej bielizne. Ženy chodili do tohto kúpeľa po menštruácii. Zaujímavosťou je, že voda do neho mala prichádzať z prameňov alebo z rieky, preto bol v Giraltovciach postavený na brehu Radomky, presnejšie na jej pravej strane.

Pre židovskú náboženskú obec bola dôležitá aj osoba „šocheta“, ktorého v miestnom šarišskom nárečí volali „režnik“. Ten za určitý poplatok rezal hydinu a dobytok. Dôležité pritom bolo, aby sa zviera pri zabíjaní netrápilo a úplne stieklo z krvi. Toto mäso sa nesmelo

predávať kresťanom. V medzivojnovom období sa táto profesia v mestečku vykonávala napríklad v rodine Deutschovcov. Židia využívali tiež Mendlovičovu pekáreň na kopci neďaleko dnešného rímskokatolíckeho kostola. Obidve rodiny organizovali tzv. „cheder“, teda školu pre základné židovské učenie, u Mendlovičovcov sa dalo študovať ešte aj učenie Biblie - Talmudu.

Základné vzdelanie získavali giraltovskí Židia vo svojej vlastnej ľudovej škole, ktorá vznikla niekedy v 90. rokoch 19. storočia. Jej riaditeľom bol Jakub Czukermann. V roku 1900 sa zlúčila s evanjelickou a vytvorila sa tak štátna ľudová škola. V 30. rokoch 20. storočia mnoho židovských detí pokračovalo aj v štúdiu na miestnej meštianskej škole.

Niektorí židovskí obyvatelia zastávali v mestečku už v poslednej štvrtine 19. a na začiatku 20. storočia vďaka nadobudnutému vyššiemu vzdelaniu významné funkcie okresných lekárov či zdravotných inšpektorov. Podobne to bolo aj v medzivojnovom období, kedy tu medzi nimi nájdeme tradične lekárov, potom notárov a tiež úradníkov. V súvislosti so zdravotníctvom možno na tomto mieste spomenúť meno Jozefa Goldbergera, najväčšieho rodáka spomedzi giraltovských Židov. V mestečku prežil časť svojho detstva, potom s rodičmi roku 1883 emigroval do USA a tam ako lekár prišiel na to, ako je možné vyliečiť zákernú kožnú chorobu – pellagru.

Napriek spomenutým povolaniam, ktoré boli pre mestečko aj celý vtedajší okres nevyhnutné, sa väčšina židovského obyvateľstva od svojho príchodu do Giraltoviec zaoberala najmä remeselníctvom a obchodom. Aj vďaka tomu tu roku 1909 vzniká peňažný ústav Giraltovská banka, ktorá spolupracuje napríklad s veľkoobchodníkom s pivom Samuelom Lusztigom, ale aj s výrobcom sódočky Izákom Reichom. V celom medzivojnovom období a až do násilného likvidovania majetku, podnikov a nakoniec aj Židov samotných, sa v mestečku stretávame s najrozličnejšími profesiami, ktoré vykonávali. Obchod s potravinami tu mali napríklad rodiny Grünwaldovcov, Sonnentalovcov, Lichtigovcov, Reichovcov či Wertheimerovcov, krajčírstvo mali Blitzovci, Rosenwasseovci a Friedmannovci, obuvníkmi boli Kleinmannovci, Lilingovci a Sanetovci, obchod s textilom si zriadili Bergerovci a Händlerovci, papiernictvo mali Rosenblütovci, hodinárom bol Moše Schönfeld. Medzi ďalšími povolaniami, ktoré vykonávali giraltovskí Židia, nájdeme tiež roľníkov, mlynárov, pekárov, krčmárov i sódočkára, mäsiarov, sklenárov, kožušníka, elektrotechnika i majiteľov spomínanej elektrárne. Niektorí boli zamestnaní v stavbárskych odvetviach, iní zas obchodovali s obilím, múkou, vajčkami, dobytkom, drevom alebo stavebným materiálom.

Väčšina obchodov a domov giraltovských Židov bola súčasťou pravidelnej zástavby, ktorá sa tiahla od evanjelického kostola až po dnešnú autobusovú stanicu, teda v podstate cez

celé mestečko. Ak povieme, že im patrilo takmer celé centrum aj s prirodzeným námestím, ktorého centrom bola dodnes stojaca stará radnica, vtedy nazývaná obecný dom, tak vôbec nepreháňame. Neďaleko nej stáli krčma a dom Štarkovcov. Jeho súčasťou bola väčšia miestnosť, ktorá sa využívala na športové a kultúrne účely, cvičila sa v nej napríklad gymnastika, konali sa tam tanečné podujatia a divadelné predstavenia. Za budovou bola postavená kolkárska dráha.

Život židovskej komunity sa v Giraltovciach počas celého medzivojnového obdobia celkom slušne rozvíjal. Nejde o náhodu, ale súvisí to s tým, že sa tu pomaly, ale predsa rozrastala. Na základe štatistík možno povedať, že kým v poslednom roku 19. storočia bol židovského pôvodu približne každý šiesty Giraltovčan, tak roku 1919 to už bol každý piaty. Podobne to bolo aj v 30. rokoch, až kým neprídeme k roku 1938. Vtedy sa k židovskej národnosti v mestečku prihlásilo už len 33 ľudí. V skutočnosti ich bolo, samozrejme, podstatne viac. Nízky počet Židov v štatistike súvisí s čoraz intenzívnejšou propagandou namierenou proti nim. V ďalších rokoch počas vojny im začali obmedzovať najzákladnejšie práva, rušiť ich podniky, zaberať im majetky a nakoniec boli zo Slovenska vysídlení. Väčšina z nich bola potom v zahraničí fyzicky likvidovaná. Neobišlo to ani giraltovských Židov. Táto smutná história je už však iným príbehom.

Mgr. Adrián Eštok

ŽILI MEDZI NAMI

„Tieto moje „Spisy“ mám už asi 3 roky. Je toho veľa, ale ináč to nemôžem vyjadriť, ba núka sa mi toho stále viac a viac. Ak je to už neaktuálne, pochopím to, veď zmeškala som ja.“ Týmito slovami začala svoje spomienky na Giraltovce pani učiteľka Nataša Hliboká.

Dá sa povedať, že je to aj istá forma ospravedlnenia, ktorú sa patrí prijať.

Oslovila som ju pred tromi rokmi tak ako mnohých ďalších, aby prispela do rubriky „Žili medzi nami.“ Jej „spisy,“ ako ich sama nazvala, zapadajú viac než kedykoľvek predtým práve do 590. výročia osláv prvej písomnej o Giraltovciach. Veľmi verne totiž podávajú obraz nášho mesta päťdesiatych a šesťdesiatych rokov minulého storočia.

PRÍCHOD

Nemala som ani 19 rokov, keď som koncom augusta vystúpila na prvej autobusovej zástavke v Giraltovciach. Bola blízko školy. Vedela som, že mám pokračovať v smere

autobusu, až kým neprídem pred krčmu, kde určite bude vonku stáť niekoľko chlapov. Bolo to presne tak. Oni mi ukázali cestu do Janotkov, kde som sa prechodne ubytovala, pretože Janotkovci zakrátko odišli bývať do Ružomberka.

Kráčala som teda s kufříkom v ruke. Mestečko malo skôr ráz dediny umocnený tým, že som predchádzala dievčence oblečené v krojoch, držiace sa popod pazuchy po štyri vedľa seba. Prechádzali sa, veď bolo nedeľňajšie popoludnie.

To bol môj vstup do nového neznámeho prostredia, v ktorom som prežila 15 rokov. Môžem povedať, že som to nikdy neľutovala.

Ešte v ten deň som sa šla ukázať riaditeľovi školy p. Orendáčovi a v pondelok ráno som zašla na odbor školstva. Prijal ma p. inšpektor Semko, veľký fešák, ktorý by bol zlomil srdce ktorejkoľvek mladej učiteľke, bol ale ženatý. Po mojom vydaní sa pre mňa stal aj vzdialenou rodinou.

Učiť som nastúpila do Giraltoviec a ubytovanie nám našiel zástupca p. Semančík u Janovičov. Bývala som s tiež začínajúcou mladou kolegyňou.

Dom, do ktorého sme sa nast'ahovali, už nestojí. Stál blízko kat. kostola. Domáci pán bol invalid, mal obchod so železiarstvom a domácimi potrebami. Po roku som sa presťahovala do Kmecových za mliekareň. Pán Kmec hospodáril, ale ako samouk hrával na organe v ev. kostole. Pani Kmecová pracovala v domácnosti, starala sa o hospodárstvo a o mladú dcéru, gymnazistku Betku. Vedľa mala dom ich vydatá dcéra a poníže ženatý syn. Boli to veľmi dobrí, milí ľudia. Žila som tam na gazdovskom dvore, spávala v posteli so slamníkom, vodu si nosila zo studne, kúrila v malej železnej pecke a prala vo vaničke.

SPOMIENKY NA PROSTREDIE

Postupne som spoznávala prostredie ľudí, deti, rodičov. Vari najkrajší bol priestranný park pri rieke, v ňom amfiteáter, neďaleko veľká sála na tanečné zábavy, maškarné plesy, maturitné večierky a nad ním sa košatili nádherné majestátne platany a iné dreviny. Blízko bolo veľké ihrisko v nedeľu plné futbalových divákov, z nich vynikal najmä pán Smolko - náruživý fanúšik. Neďaleko pokojne tiekla Topľa, pre mňa najúžasnejšia vec, lebo bola teplá na rozdiel od liptovských riek, pokojná a v lete rajom pre deti, mládež, dospelých aj mňa.

Zdravotné stredisko bolo dolu v meste ako stará budova, tiahnuca sa pozdĺž cesty smerom na Svidník, neďaleko Radomky. Až neskôr vyrástla krásna nová stavba hore na kopci nad mestečkom. V začiatkoch sa ale mamičky tam ani nedostali, nebola totiž urobená cesta a cez blato sa kočík pretlačiť nedal. Ja som to riešila tak, že som kočík so všetkým nechávala vonku pri pionierskom dome a dcéru niesla k detskému lekárovi na rukách. Z kočíka mi nikdy nič nezmizlo.

Lekáreň stála neďaleko zdravotného strediska s vtedy každému známou slečnou Pepou, ktorá sa stala neskôr našou dobrou priateľkou, keď sme spolu strávili veľa veselých večerov a nedeľí. Pochádzala z Košíc a hovorila lepšie po maďarsky ako po slovensky. Nedokázala povedať „nechcelo sa mi“, ale vždy „nechcesalo“. Navštívila nás aj tu v Mikuláši.

V mestečku bolo takmer všetko, čo bolo potrebné ku každodennému životu: obchody, (obchodné stredisko pribudlo neskôr) mliekareň, pekáreň, sódovkáreň, reštaurácia, tri kostoly, školy, prosperujúca tehelňa, vyhňa, veterinári, kolár, Jednota, MsNV, cukráreň s výbornou zmrzlinou p. Dzurišovej, lesná správa, školský odbor, banka, sociálny ústav pre deti. Postupne pribudli bytovky aj nové ulice. Čo však chýbalo, bolo kaderníctvo, za najbližším sme cestovali do Prešova.

Cez mestečko pretekala Radomka, mimochodom Radomka a r. 1968, ktorý často spomína aj Golonka, keď naši hokejisti vyhrali nad hokejistami bývalého Sov. zväzu – je u mňa pamätná aj tým, že mladý pán doktor od radosti z víťazstva, trúbiac celým mestom, pristál so svojím krásnym autom nad ňou. Ale nadšení fanúšikovia z neďalekej spomínanej reštaurácie

s energiou dodanou víťazstvom a entuziazmom auto vytiahli. Už neviem, kto bol väčším hrdinom, či hokejisti, alebo nadšený šofér.

Celé okolie bolo kopcovité, v lete v zeleni. Na pravej strane vstupu do mesta sa kľukatili „Serpentíny“, miesto, kde smerovali v nedeľu popoludní mnohé rodiny i páriky na príjemnú prechádzku s výhľadom na rieku, príjazdové cesty, niektoré dediny aj rovinu po pravom brehu rieky Tople.

Za mestečkom bol rybník (v ňom som prvý raz videla živé pijavice) nad ním lesy v jeseni bohaté na huby. Kto mal rád prírodu, mohol sa rozhodnúť pre výlet z ktorejkoľvek strany.

*/Pokračovanie nabudúce/
N. Hliboká*

ČO ODKRYL SNEH

Nelichotivý pohľad sa naskytá práve v čase, keď končí zima, keď sa topí sneh zmiešaný s posypovým materiálom, jarčeky z neho vytvárajú kaluže, rozbahnia terén. Lenže topiaci sa sneh odkrýva aj to nežiaduce, čo bolo v zime pred našimi pohľadmi ukryté. Zvyšky ešte z jesene, ale aj ďalšie „nové odpadky, ktoré len tak zo zvyku pohodíme práve tam, kde sme „Cestou do školy a zo školy vidíme na zemi plno odpadkov, aj keď na každom druhom stúpe je odpadkový kôš.“ Veta zo študentskej práce o našom meste. Samozrejme, s jej obsahom musíme súhlasiť. A ja dodávam, že takto lemované odpadkami sú aj ďalšie miesta, pestrá a bohatá vzorka obalov zo sladkého sortimentu našich potravín lemovala a iste nie poslednýkrát schody vedúce k škole v jedno nedeľné ráno aj záhrada a zeleň okolo chodníkov aj okolo poloprázdných košov, tiež mimo hlavnej cesty, kde sa postáva, fajčí, nakupuje, jednoducho, všade tam, kde denne prechádzajú ľudia. Aj osvetu a separovaný zber tiež ako prostriedok na zlepšenie odporúčajú mladí. S tým tiež možno len súhlasiť, pokiaľ ide o deti a mládež, ale aj dospelí by potrebovali v tejto oblasti osvetu?... Je to stará „choroba všetkých nás, je to pokoj, vzťah k nášmu životnému prostrediu, jednoducho, ľahostajnosť. Aj na túto našu chorobu je „liek“, možno to mnohých uspokojuje. Veď príde pracovná čata z VPS, pozametá, odprace a situácia sa môže opakovať.

Otrasný pohľad sa mi naskytol na Hviezdoslavovej ulici oproti bloku (X) na križovatke s Fučíkovou ulicou. Vrchovato naložený kontajner, a čo sa už nevošlo dnu ani naň ostalo na zemi – plné igelitové tašky prevážne s fľašami PVC, a len meter od nich sú tri nádoby na separovaný zber. Ako sa dá nazvať takéto počínanie? O čom to svedčí? Zodpovednosť je na každom z nás, posúvajte ju ďalej k našim deťom, ale nebuďme ľahostajní aj k počínaniu iných.

Mestská polícia (p. Šima) v Spravodajcovi, vypísal všetky rizikové miesta, kde sa už na jar začínajú tvoriť skládky odpadu. Dajme si záležať už teraz, aby to v tomto roku už pravdou nebolo.

Darovať úsmev, ochotu priateľskú radu, netváriť sa anonymne. Je to tiež odporúčanie z prác mladých . Uznáte, že to nič nestojí, ale pre naše spolužitie má veľkú hodnotu. A anonymita? Celkom vystihuje naše správanie v čase fašiangového sprievodu ulicami nášho mesta. Prirodzeným by bolo pripraviť aký-taký záujem,, ktorým sme sa mohli zavďačiť bohatému a pestrému sprievodu mladších i starších Topľancov.(v porovnaní s tým prezentovaným v televízii bol určite bohatší). Ich jediným cieľom bolo prispieť takto a hlavne nezabudnúť na fašiangové tradície. Ulice vyzerali ľudoprázdnou, až na niektoré výnimky. Taká bola ich tohoročná skúsenosť. Náš záujem, a nielen spoza záclon by bol určitou formou vďaka.

M. Gazdičová

O PARKOVANÍ

Už minule sme sa spolu zamýšľali nad nevýhodami bytovkárskoho života v súvislosti s chronickými neplatičmi.

A je tu ďalší problém, na ktorý poukazujú niektorí z nich. Problém parkovania. Vieme, že niektorí bytovkári majú garáž ako súčasť bývania, iní si garáže postavili neskôr, po odkúpení bytov do osobného vlastníctva, tí ďalší tak plánujú urobiť (ide o bytovky oproti pavilónu C základnej školy). Je tu však ďalšia skupina majiteľov osobných áut bývajúcich v bytovkách, ktorá svoje štvorkolesové tátošiky nemá kde umiestniť, a tak parkujú pri bytovkách. V tomto i minulom volebnom období sa poslanci opätovne zamýšľali, ako riešiť problém parkovania týchto občanov, veď priestor pred i za bytovkami patrí mestu, a tak by sa za jeho užívanie malo platiť. V našich podmienkach sa však poslanci vždy spätili pred urobením definitívneho rozhodnutia platiť aspoň 1,- Sk denne za parkovanie pri obytných domoch, berúc do úvahy nízke príjmy našich občanov. Je to pochopiteľné a len ťažko je dačo proti tomu namietat', že sa mesto nespráva voči niektorým svojim občanom „macošsky.“

Napriek tomu, že je teda tento priestor stále majetkom mesta, si niektorí obyvatelia vymedzili parkovací priestor, dokonca si ho označili a správajú sa ako jeho majitelia. Nedovolia napr. iným parkovať na „svojej ploche, rozčuľujú sa , ak tam zaparkuje napr. auto nejakých návštevníkov. A práve to sa ostatným nepáči. Veď na také počínanie nemajú ani vecné, ani morálne právo.

Opäť pripomínam: žijeme v malom prostredí, vieme o svojom správaní a častokrát sa nám nepáči. Ako však riešiť našu prípadnú nespokojnosť?

Možno by pomohlo, keby riadne fungovali samosprávy bytovkárov. A ak také nie sú, príp. sa nestretávajú, potom je tu ten pravý čas, aby rozbehli svoju činnosť.

A.Škurlová

ŽIJÚ MEDZI NAMI

„Spievať chcem Hospodinu,
dokiaľ žijem,
hrať svojmu Bohu,
dokiaľ tu budem.“

Žalm 104,33

Čím hovorí človek? Jednoznačne svojím životom. Spev či iné nadanie je mu dané, aby ho zúročil. No mieru zúročenia si určuje každý z nás sám. Veľa talentov sa stratí v tme. No je na človeku, ako naloží so svojimi darmi. Pán ANDREJ KMEC sa prejavil ako dobrý hospodár života, zúročil svoje hrivny a slúži nimi dodnes.

Narodil sa 7. mája 1936 tu v našom meste. Rodičia súkromne hospodárili, ťažko si dorábali svoj denný chlieb a aj deti museli prispieť svojím dielom. Pán ANDREJ KMEC už ako 4-ročný chlapec pásol kravy, sotva čo povyrástol, už mal pridelenú prácu. Žilo sa z toho, čo sa dopestovalo a predalo, ale ľudia mali k sebe bližšie. Spomienky pána KMECA na jeho detstvo sú predovšetkým o ľuďoch, o dobrých vzťahoch, vzájomnej pomoci a spolupatričnosti. Aj on musel navštevovať školu a vyučiť sa. Vyučil sa za pekára, učenie netrvalo dlho. Stačil 1 rok, aby vládol svojím remeslom, učil sa u pána Nemčíka, známeho pekára v Giraltovciach, ktorý mal pekáreň hneď za mostom. Dodnes si pamätá, že 1 meter múky stačil na 43 trojkilových chlebov. No nevýhodou tejto práce bolo, že sa pieklo v noci a pána ANDREJ KMEC nebol nastavený na nočnú prácu, nevedel cez deň spať. Tak presedlal na prácu šoféra, rozvážal chlieb po širokom okolí. Denne prešiel veľa dedín Bardejovského a Svidníckeho okresu. Plných 27 rokov sa živil touto prácou, no osud zasiahol a on musel nastúpiť na invalidný dôchodok. Život človeka je rôzne popretkávaný, nikdy to nie je hladká cesta. Kdeže, životná cesta každého z nás je procesom učenia. A človek sa učí najmä utrpením, ono ho posúva, dáva možnosť meniť smer života. Aj život pána ANDREJA KMECA bol plný nástrah. Choroba sa dvakrát vážne podpísala na jeho zdraví. Potreboval veľa pevnej vôle a trpezlivosti, aby sa z nej vystrábil. Denne 3-krát povinne cvičil určené cviky. Aj nový Spevník mu pomáhal, učil sa nové piesne a začiatky neboli slávne, neposlúchal hlas ani ruky. No pomaličky sa nemožné stávalo realitou. Pevná viera a odhodlanie žiť plnohodnotný život prinášali prvé náznaky uzdravovania. Postupne sa pán ANDREJ KMEC rozhýbal a vrátil sa na svoju životnú pozíciu. Čo urobí s človekom viera? Všetko. Zborí všetky prekážky a dodá človeku potrebnú silu a energiu.

Kniha jeho života sa otvorila novým hodnotám. Do vienka mu bol nadelený dar spevu, už ako malý chlapec spieval veľmi rád. Tešilo ho to, obveseľoval spevom svojich blízkych a uľavoval svojej duši. Dar spevu si u neho všimli aj viacerí ľudia. Nadanie na spev je zrejme v ich rodine dedičné, aj jeho otec disponoval čistým a hlbokým hlasom. Život to múdro zariadil, a pán ANDREJ KMEC už ako 17-ročný mládenec absolvoval kurz hry na organ spolu so svojím otcom. Kurz obaja ukončili, no otec pána KMECA obsadil miesto kantora na dlhých 37 rokov, občas aj on zastúpil otca, hlavne v čase, keď bol nemocný.

V roku 1987 mu otec zomrel a bolo mu ponúknuté nastúpiť na jeho miesto. Zvažoval, no rozhodnutie prišlo, a tak 1. mája 1988 si sadol za organ v evanjelickom kostole a kantorom je dodnes. Po postavení nového kostola v Železníku slúži s pánom farárom aj tam. Nie je to ľahká služba, človek musí byť k dispozícii nedele, všetky sviatky, niektoré večery a pohreby sa bez neho tiež nezaobídu. Je osobou, ktorá v cirkvi zastáva zodpovedné miesto. Verím, že táto práca mu prináša veľké vnútorné potešenie, inak by to nebolo možné. Kantorovanie si

vyžaduje oddanosť svojmu Bohu a neochvejnú vieru v jeho pomoc. Inak to nejde, je to otázka pevného životného presvedčenia, kráčať práve takouto cestou života, zúročovať dané hrivny, spievať a hrať svojmu Bohu na chválu.

Pán ANDREJ KMEC stál spolu s inými cirkevnými funkcionármi pri zrode ženského spevokolu tu v Giraltovciach, určitý čas ho aj viedol. Dnes vedie spevokol v Železníku a oddáva sa mu dušou aj srdcom, každý pondelok spolu cvičíme. Viem, o čom píšem, som totiž jednou zo žien spevokolu. A tak som svedkom, že dar svojho života nezanedbal, naopak, zúročil dar spevu v najvyššej miere.

No pán ANDREJ KMEC nežije len spevom a hrou na organ, má aj svoju rodinu. Spolu s manželkou Annou si postavili rodinný domček, v ktorom vychovali syna a dcéru a dnes s radosťou očakávajú svoje 4 vnúčatá. A čo to množstvo záľub? Pán KMEC chová zajace, hydinu, pestuje zeleninu a je zanieteným hubárom. Teší sa zo života a z piedestálu svojich 70 rokov sa pozerá na život s odstupom, bol svedkom krásnych medziľudských vzťahov vo svojej mladosti a tak ho občas zabolí dnešná realita.

K životnému jubileu, jeho 70. narodeninám mu prajem pevné zdravie, ešte dlhé roky života a hlavne veľa Božieho požehnania.

Anna Mitaľová

MLAĎ VO SVETE

/pokračovanie/

Aké je vlastne Írsko? O živote v ňom sme sa dozvedeli v predchádzajúcom rozprávaní Daniela Mitaľa. Ako však Dano vníma krajinu, ktorá už oddávna nosí prívlastok Zelený ostrov?

Vďaka Golfskému prúdu vládne v Írsku mierne prímorské podnebie. Letá bývajú mierne – s teplotami okolo 25°C, často je zamračené, veľa prší a charakteristický pre Írsko je aj vytrvalý silný vietor. Zimy sú tiež mierne. Nočné teploty sa pohybujú okolo 2 – 3°C, zriedkakedy okolo nuly, cez deň býva okolo +10°C. Chýba sneh.

Írsko je zväčša poľnohospodárska krajina, vďaka miernemu a vlhkému podnebiu je tu veľa pastvín, a tak prevažuje chov oviec a dobytky.

V súvislosti s tým sú Íri známi aj výrobou chutných syrov.

V tejto krajine žijú ľudia, ako sme už spomínali, uvoľneným spôsobom života, majú iné pracovné tempo ako my, nestresujú sa. Aj ich oblečenie a celková úprava je poznačená ležérnosťou, ba takmer nedbanlivým prístupom. Uprednostňujú jednoduché oblečenie, hladké, rovné účesy, s ktorými nie je veľa práce. Zato vedia byť priateľskí.

Daniel oceňuje pozorný prístup kolektívu. V čase, keď utrpel úraz ruky a ležal v nemocnici, ho kolegovia denne navštevovali. A tak keď sa Daniela pýtame na jeho plány do budúcnosti, odpovedá, že je veľmi ťažké na túto otázku zodpovedne odpovedať. Budúcnosť ukáže, aké bude jeho konečné rozhodnutie. Zatiaľ však Írsko vníma ako krajinu, ktorá mu dala možnosť spoznať iný svet, inú kultúru, ale aj možnosť zarobiť si peniaze na realizáciu svojich snov. Už za tento krátky čas si zabezpečil mnoho modernej elektroniky, nábytok, bicykel, športové náradie, kvalitné oblečenie, práca v Írsku mu však umožní aj zabezpečiť si finančne svoju budúcnosť. Nie menej významné je aj lepšie ovládanie angličtiny, sem – tam využije aj nemčinu a sám konštatuje, že by sa veru zišla aj ruština, v Írsku je totiž aj množstvo príslušníkov rusky hovoriacich národov.

Daniel nám vyvrátil ešte jednu vžitú predstavu o obyvateľoch Írska ako o mimoriadne nábožensky založenom národe. Vplyv cirkvi je tu málo zreteľný, obyvatelia túto stránku

života nepovyšujú nad praktický konzumný spôsob života. V samotnom Waterforde na malom námestíčku je nevelký katolícky chrám. A ešte jeden aspekt sme vycítili z Danielovho rozprávania. Možnosť dobre si zarobiť dáva mladému človeku oprávnený pocit, že chce časť peňazí využiť aj na cestovanie, spoznávanie nových krajín, svetadielov. Pre dnešných moderných mladých ľudí sa svet otvoril dokorán. Túto možnosť využil aj on a formou turistického zájazdu si tesne pred Vianocami zašiel do Egypta. Jeho prostredníctvom vám chceme trocha priblížiť severnú Afriku, konkrétne okolie egyptských pyramíd. Daniel 8 dní pred Vianocami pristál na tejto historickej pôde, kde mladý človek chtiac – nechtiac zažíva neskutočný pocit pri pohľade na egyptské pyramídy i známu sfingu. Aj Dano sa presvedčil o podnikavosti tunajších domácich, ktorí hlučne a neodbytné ponúkajú svoje služby turistom. Aj tu bolo veľa Rusov, Holanďanov, ale aj Nemcov a príslušníkov iných národov. Vystúpil na veľkú pyramídu, skonštatoval, že je iná ako na fotografiách či sprostredkovaná médiami – značne poznamenaná vekom, tvoria ju zvetrané skaly, miestami chýbajúce – v minulosti ich Egypťania použili na stavbu svojich príbytkov. Daniel absolvoval aj pobyt vnútri pyramídy, prezeral si známe egyptské múzeum, neodolal ani výletu do púšte, kde živým dopravným prostriedkom je ťava. K pobytu patrilo aj kúpanie v mori, ktoré často využíval, býval totiž v hoteli Hurgana priamo na brehu mora. Okrem luxusného prostredia, perfektnej obsluhy a chutnej stravy podávanej formou švédskych stolov s množstvom ovocia a zeleniny, ktorú on vo svojej strave uprednostňuje, ocenil aj bezpečnosť pobytu. K samozrejmej súčasťi pobytu patrí aj bezpečnostná služba v hoteli, a nesmie chýbať ani detektor kovov pri vchode do hotela. Známe teroristické útoky v týchto turistických centrách spôsobili, že aj na fakultatívnych výletoch, ktorých sa Daniel hojne zúčastňoval, vládli prísne bezpečnostné opatrenia. Z autobusu bol vytvorený konvoj s vojenským autom vpredu i vzadu a sprevádzajúcim vojenským vrtuľníkom. Na jednom z týchto výletov absolvovali i kurz potápania.

Káhira, ktorú navštívili v piatok, v deň ramadánu, potvrdila jeho predstavy o tejto krajine. V ten deň sa nepracovalo, dokonca deti neboli na vyučovaní. Väčšina žien chodí zahalená, prísne zahaľovanie tváre však už ustupuje iba šatke, ktorou sa zakryjú iba vlasy. V Káhire sa veľa stavia, a keďže za nedokončený dom (bez strechy) sa neplatí daň, praktickí Egypťania sa neponáhľajú s dokončením stavby, a tak mnoho domov stojí v provizórnom stave. Celý pobyt v Egypte bol prínosom pre Daniela aj vďaka kvalitnej českej sprievodkyni turistov, vďaka ktorej zájazd, ktorý mohol byť len prostou rekreáciou, nadobudol poznávacoo-dychový ráz.

Vráťme sa s Danielom do Írska, kam zamieril po vianočných sviatkoch strávených v kruhu rodiny.

Pýtame sa ho znova, čo pokladá za najväčší prínos svojho pobytu v zahraničí. Aj bez jeho odpovede je však jasné, že mladí ľudia v zahraničí síce musia zodpovedne a usilovne pracovať, ale na druhej strane sú za prácu primerane zaplatení, a tak je pre nich svet otvorený aj s jeho bohatou ponukou športu, kultúry, poznávania, cestovania.

Daniel uzatvára svoje rozprávanie akýmsi odkazom mladým spolurodákom: „Je to o človeku. Keď niekto naozaj chce skúsiť pobyt vo svete, určite sa mu to podarí. Mal by sa však rozhodnúť sám, nikto by ho nemal k odchodu nútiť. A odchádzať by mal s presvedčením, že nejde len zarobiť, ale aj otvoriť si svet.“

My dodávame: nie každý pobyt vonku zvládne, chce to veľa síl, každý prekonáva počiatočný splín za domovom a celkom sa to nepodarí prekonať asi nikomu. Dôležité by však bolo, a to je pranie tých, ktorí ostávajú doma a čakajú, aby sa odchody vždy končili šťastným návratom.

Alžbeta Škurlová

AKO TO VIDÍM JA

Špecifiká Rómov by nemali byť prekážkou v spolužití s majoritou, lenže tieto majú byť prezentované v kultivovanej podobe. Práve to si veľká časť Rómov neuvedomuje a v tom je ten kameň úrazu Rómov, lebo väčšina z nich si myslí, že všetko to, čo oni považujú za, je dobré aj pre majoritu, všetko to, čo robia v každodennom živote, je dobré aj pre majoritu.

V tomto sa my Rómovia mýlime. Predsa ja nemôžem vnucovať svoj nekultivovaný spôsob života iným. Musíme vychádzať z danej skutočnosti a z toho, či náš rómsky život je pre spoločnosť prospešný, alebo nie. My Rómovia, alebo aspoň časť Rómov, si zamieňame pojmy ako „nezáujem či pohodlie“ za „sociálnu zaostalosť“, v tomto vidím ten základný problém, lebo ak ja počas svojho života nemám záujem o to, aby som žil lepšie, nie iba prežíval zo dňa na deň, potom hovoríme o „nezájme a pohodlí“. Sociálna zaostalosť je o niečom inom, je o tom, že nie sú vytvorené podmienky na získanie práce, že sa žije z podpôr a soc. dávok a že niektorí Rómovia žijú v osadách, kde nie je voda, plyn, elektrina a ani cestná komunikácia, Lenže ak sa ja budem pridržiavať pojmu „nezáujem a pohodlie“, potom sa v žiadnom prípade nevylepší náš život a pojem „sociálna zaostalosť“ bude existovať stále.

Živnou pôdou filozofie rómskeho myslenia sú nielen predsudky voči nám Rómom, ale predovšetkým určitý komplex, že sme boli a večne budeme znevažovaní svetovou civilizáciou. Ja si ale myslím, že ak môj život, moje správanie bude v kultivovanej podobe a nebudem si zamieňať pojmy, „nezáujem a pohodlie“ za „sociálnu zaostalosť“, potom sa bude vytrácať – búrať aj ten „komplex menejcennosti.“ O tom, že mám pravdu, ma presviedča každodenný život.

Veľa Rómov študuje alebo už vyštudovalo. Máme rómskych lekárov, pedagógov, vojakov – profesionálov, inžinierov, kvalifikovaných robotníkov, profesionálnych hudobníkov a spevákov podnikateľov.

Oni búrajú ten mýtus o rómskej menejcennosti a potvrdzujú môj názor – moje krédo, že pokora a voľba čestných prostriedkov, ako aj kultivovaný prístup, nezamieňanie pojmov nám kliesni cestu k spoločenskej akceptácii !

Tak to vidím ja !

Jozef Cina

TRH ZAUJÍMAVOSTI

Najdrahšie vajička na svete dostávali cárovné

Na Veľkú noc v roku 1885 ruský cár Alexander III. chcel darovať manželke Márii Fiodorovne nezvyčajný darček. Dostala vajičko, ktoré bolo vynikajúcou šperkárskou prácou. Jeho autorom bol známy petrohradský klenotník Peter Carl Fabergé. Fabergé sa narodil v Petrohrade, študoval v Drážd'anoch a precestoval aj ďalšie európske krajiny. Vrátil sa do Petrohradu, prevzal otcov podnik a v roku 1886 ho vymenovali za oficiálneho dodávateľa cárskeho dvora a neskôr aj za dvorného klenotníka.

Pre cársku rodinu vyrábala najrôznejšie módne doplnky, tabatierky, brošne, spony, hodinky Najviac ho však preslávilo 56 veľkonočných vajíčok, ktoré pre cársku rodinu vytvoril od roku 1885. Dodnes sa z nich zachovalo 47. Väčšina z nich je v zbierkach súkromných a bohatých zberateľov. Medzi najznámejšie patrí Korunovačné vajce. Vnútri je skrytý model koča, ktorý sa použil pre korunováciu Mikuláša II. a jeho manželky. Kolesá sú z platiny, okná z kryštálu. V roku 1901 vzniklo vajce s transsibírskou magistrálou. Skrýva lokomotívu a päť vagónov. Ďalších sedem vajíčok Fabergé vytvoril pre majiteľa sibírskych zlatých baní Kelcha. Jeho manželka Barbara dostala najoriginálnejšie vajíčko v roku 1900. Je to preslávená Jedľová šiška – jasne modrá, šupiny na okrajoch zdobia stovky drobných briliantov. Vnútri je ukrytý malý strieborný indický slon s klami z pravej slonoviny, v sedle zdobenom zlatom sedí jazdec v turbane. Barbara bola jedinou ženou na svete, ktorá okrem cárovnej vlastnila vajíčka Fabergé. V roku 1920 Fabergé zomrel vo Švajčiarsku. V roku 1989 získala nemecká firma práva od dedičov na pokračovanie výroby Fabergéových vajíčok. Obnovená výroba však nezatienila slávu pôvodných originálov. Veď tie boli určené pre cárovne!

NOVÁ POISŤOVŇA V NAŠOM MESTE

9. marca t.r. sa priestory ľavého krídla sporiteľne otvorili pre hostí, ktorí tu slávnostne otvárali nové zastúpenie Poistovne ČSOB. Zástupcov podnikov, úradov, škôl a verejných inštitúcií nášho mesta na pôde novej poisťovne privítal pán Radko Volák, manažer obchodu z Bardejova, zástupca Poistovne ČSOB pre 4 okresy nášho regiónu. Predstavil jej obchodného zástupcu pre naše mesto p. Miroslava Sudu a zároveň oboznámil prítomných s obsahom činnosti tejto poisťovne. ČSOB je občanom nášho mesta dôverne známa už niekoľko rokov vďaka stavebnému sporeniu, ktoré tu má tiež svoje obchodné zastúpenie. Teraz prichádza na pôdu nášho mesta s ponukou životných, majetkových i iných druhov poistení, s ktorými chce osloviť občanov nášho mesta i širokého spádového okolia, tiež podnikateľov z topľanského priestoru.

Naše mestečko síce nie je okresným sídlom, ale tvorí prirodzené miesto pre zhruba 20 obcí, a tak má perspektívu rozvíjať služby rôzneho druhu – od školstva, zdravotníctva, kvalitnej obchodnej siete, poštových služieb, bánk, opravovní a pod. Do ich radu nepochybne patrí aj poisťovníctvo. Vďaka novej pobočke pribudnú občanom iste aj mnohé zaujímavé poisťovacie ponuky a je už len na nich, ako ich využijú.

Alžbeta Škurlová

TAK BLÍZKO PRI NÁS, A PREDSA TAK ĎALEKO PRED NAMI...

Počas jarných prázdnin vedenie základnej školy pripravilo pre svojich učiteľov zaujímavý a veľmi podnetný výlet do Poľska. Hlavným cieľom výletu bola

návšteva družobnej školy našej ZŠ. Riaditelia škôl sa dohodli, že my, Slováci, sa pozrieme, ako to funguje počas vyučovania v takom Poľsku.

Našou prvou zastávkou bola dedina Wielopole, v ktorej vystúpilo niekoľko učiteľov, aby sa mohli zúčastniť vyučovania. Samotné Wielopole sa nám zdalo také „nič moc“. Škola, dvojposchodová budova, mi nepripadala ničím extra zaujímavá. Priznávam. My ostatní sme šli ďalej, nechajúc kolegov v škole.

V sychravom nevlúdnom počasí nás privítalo mestečko ROPCZYCE, cieľ našej cesty. Najsamprv pripomínalo skôr veľkú dedinu. Mnoho domov a málo bytoviek malo na svedomí, že 10-tisícové mestečko pôsobilo neskutočne rozťahaným dojmom. Poviem úprimne, pri kľúčovaní v úzkych uličkách medzi sivé budovy som na školu, do ktorej sme šli, myslela dosť skepticky.

Keď sme konečne dorazili, čakalo nás milé prekvapenie. Jedna z prvých vecí, ktoré nám udreli do očí, bolo množstvo kvetov na chodbách. Plno zelene, záclony na oknách, plastové okná, svetlé chodby, svetlé podlahy... príjemná atmosféra. 1:0 pre Ropczyce, povedala som si. Prvý dojem výborný. Vo vzhlade naša škola nemôže v žiadnom prípade konkurovať.

Po chvíli oddychu sme sa vybrali na „exkurziu“. Sprevádzala nás riaditeľka školy a veľmi ochotne a milo odpovedala na naše otázky. Triedy v nás zanechali veľmi dobrý dojem. Záclony, opäť množstvo zelene, farebné steny, farebné lavice ... Všade čisto, útulne. Čo sa týka samotného vyučovania, viacerých nás prekvapilo množstvo a rôznorodosť učebných pomôcok. Každý predmet mal niekoľko učební, tzv. kabinetný systém, to znamená, že sa žiaci presúvajú podľa rozvrhu za učiteľmi do špecializovaných tried. Ticho sme závideli... 2:0 ... ani to však nebolo všetko.

Krásna športová hala, novopostavená škola v ned'alekej dedine a krytá plaváreň dávali jasne najavo, že predstavení mesta sa skutočne starajú. Odkiaľ majú peniaze? Pre objektívnosť musím povedať, že v Poľsku majú iný systém financovania škôl, to po prvé. Ďalší faktor je, že *gmina* Ropczyce vo veľkom čerpá peniaze z európskych fondov a v neposlednom rade, Ropczyce majú poslanca v poľskom parlamente.

Nielen raz a nielen ja som si pripadala ako chudobná príbuzná. No, máme čo doháňať. Verím, že raz sa aj giraltovské deti dožijú komfortu telesných výchov na plavárni, voňavých záclon v triedach a tepla v škole bez prebehovania z pavilónu do pavilónu.

Ing. Katarína Hliboká

Po dvoch rokoch opäť v Giraltovciach

V posledných marcových dňoch žilo celé Slovensko v znamení dažďov kopiačeho sa snehu a s tým súvisiacimi povodňami. Giraltovce sa však uprostred celej tej nepohody obliekli do sviatočných šiat utkaných z tých najkrajších tónov a po dvoch rokoch sa opäť, tentokrát už po piaty raz zmenili na Giraltovce. V našom meste vládla hudba vysokej kvality, šesť strún gitarových našich hostí prinieslo do nášho mesta nevšedné hudobné zážitky. Akési domovské právo si u nás získali aj známe osobnosti z oblasti gitarovej muziky a tie neobišli naše Giraltovce ani v tomto roku.

Slávnostný otvárací koncert (29. marca) bol skutočne hudobnou lahôdkou. Vystúpil na ňom veľký Školský orchester pod vedením p. Hangónyiho a dlho trvajúci potlesk poslucháčov bol dôkazom, že nás toto hudobné teleso dokáže osloviť, je nám blízke, máme ho radi a sme naň hrdí. Perfektné sólo akordeonistky Juliany Katuščákovej len znásobilo pôžitok z vystúpenia takmer 30 mladých umelcov. Po ich dvoch náročných skladbách vystúpil hosť festivalu Pavel Kukhta z Bieloruska na svojom gitarovom recitáli. Takmer 90 minút bravúrne zvládnutých skladieb J. S Bacha, M. Gullianiho, Brouwera, Piazzollu i ďalších skladateľov nás uistili o tom, že mladý hudobný virtuóz, študent Hudobnej akadémie z Bieloruska, nie náhodou získal početné prvé či druhé miesta na najvyšších súťažiach v Poľsku, Moskve, Kutnej Hore a v ďalších európskych mestách.

Slávnosť stredajšieho večera podčiarkla aj prítomnosť vzácných hostí, členov poroty – p. J. Labanta zo Žiliny, Milana Tesára z Prahy, Jevzyho Lebidu z Topolčian, p. Balauzka z Varšavy. Medzi čestných hostí patrili aj p. Ivančo poslanec NR SR zo Svidníka, Primátor mesta p. J. Rubis, hostia a sponzori podujatia p. Matoušek, p. I. Frank a Jaroslav Bilan.

Vo štvrtok pokračoval 5. Ročník gitarového festivalu súťažou vo dvoch kategóriach a opäť večerným koncertom, tentokrát v priestoroch zasadačky MsÚ, na ktorom sa predstavili študenti konzervatória Michaela Regecová zo Žiliny a Miroslav Nosek, študent pražského Konzervatória J. Ježka v Prahe s bohatou ponukou skladieb.

Tretí deň festivalu patrilo 2. kolu súťaže, vyhodnoteniu a rozlúčke s hosťami 5. Ročníka Gitarového festivalu 2006.

Nakoniec nám zostáva odpovedať si na dve otázky. Tou prvou je, komu vd'ačíme za to, že si na pôde nášho mesta môžeme užívať tie isté hudobné zážitky ako Moskovčania, Pražania, Varšavania. My ľudia máme sklon po určitom čase brať dobré výkony ako samozrejmosť a zabúdame na obyčajnú ľudskú vd'ačnosť. A tak si dnes pripomeňme silný a stmelený kolektív našej ZUŠ-ky spolu s jeho spoľahlivým vedením a znova si raz uvedomíme silu ľudskej zanietenosti pre vlastnú prácu.

A tá druhá otázka? Tá smeruje k tým mladým i starším, ktorí sú ustavičnými kritikmi nedostatku kultúry v našom meste. Kde boli v ten daždivý marcový podvečer, keď mohli byť konzumentmi kultúry najvyššieho rangu?

A. Škurlová

Výsledky súťaže:

Vít'azi si vd'aka sponzorom najmä p. J. Bilanovi výrobcovi gitár odniesli hodnotné ceny, tou prvou bola gitara v hodnote 70 000.-

Výsledné poradie

**Medzinárodné hodnotenie
súťažiaci - 1.kategória**

p.č.	Priezvisko a meno	škola	1. kolo	2. kolo	Spolu	Poradie
1	Dvořáček Vít	Brno	22,66	22,33	22,49	1
2	Matoušková Nikola	Luby u Chebu	21,33	22,66	21,99	2
3	Chrzanová Lenka	Gíraltovce	21	21	21	3
4	Viktorová Kristýna	Zruč n.Sáz.	20,33	21,66	20,99	4
5	Lejnarová Zuzana	Zruč n.Sáz.	21	20,33	20,66	5

súťažiaci - 2.kategória

p.č.	Priezvisko a meno	škola	1. kolo	2. kolo	Spolu	Poradie
1	Samuelčík Karol	B. Bystrica	21,66	22,33	21,99	1
2	Švidraň Šimon	Žilina	21	21,66	21,33	2
3	Bodziak Aleksandra	Sanok	21,33	21,33	21,33	3
4	Kříž Petr	Brno	20,66	21,33	20,99	4
5	Dubivská Kristína	Levoča	21,3	20	20,65	5

**Výsledné poradie
Slovenské hodnotenie
súťažiaci - 1.kategória**

p.č.	Priezvisko a meno	škola	1. kolo	2. kolo	Spolu	Poradie
1	Chrzanová Lenka	Gíraltovce	21	21	21	1
2	Rerko Samuel	Sp.Nová Ves	20,66	19,66	20,16	2
3	Livora Matúš	Sp.Nová Ves	19,33	18,66	18,99	3

súťažiaci - 2.kategória

p.č.	Priezvisko a meno	škola	1. kolo	2. kolo	Spolu	Poradie
7	Samuelčík Karol	B. Bystrica	21,66	22,33	21,99	1
6	Švidraň Šimon	Žilina	21	21,66	21,33	2
3	Dubivská Kristína	Levoča	21,3	20	20,65	3

Čo môžem urobiť pre svoje mesto a čo môže mesto urobiť pre mňa

Tak znela téma súťažných prác, do ktorej sa zapojilo 19 študentov z oboch stredných škôl nášho mesta. Ich práce boli vyhodnotené, víťazi odmenení, organizátori skonštatovali dobrú úroveň jednotlivých prác, uskutočnilo sa ich verejné vyhodnotenie za prítomnosti primátora mesta, riaditeľa CVČ p. Vooka, ktorí súťaž zastrešovali, a jej organizátorov – predstaviteľov združenia RÉS PUBLIKA i niekoľkých poslancov, ktorí boli na toto podujatie pozvaní, tiež riaditeľov škôl. Tu odzneli víťazné práce a očakávala sa diskusia mladých autorov s prítomnými poslancami, tiež členmi redakčnej rady, ktorí nechýbali na tomto stretnutí s mladými.

Diskusia však bola skôr jednostranná. Zapojili sa do nej skôr tí starší, ktorí spomínali na aktivity mladých pred niekoľkými desaťročiami a pripomínali mladým, že mnohé záujmové činnosti si organizovali sami, boli iniciatívnejší, nečakali, že im padnú do lona bez primeranej námahy. Veď tešiť sa z niečoho môžeme spravidla iba vtedy, keď sami priložíme ruku k dielu. Vtedy máme pocit, že je to naše, nikým nenaoktrojované dielo, podujatie. A spolu so zodpovednosťou prežívame aj radosť z jeho úspechu, sme smutní, ak nás postretne nezdar, lebo veď aj to sa pri spoločných aktivitách stáva. Výsledok nikdy nezáleží len od nás samých, v hre sú vždy najmenej dve strany zúčastnených.

Mladí si teda vypočuli naše argumenty o tom, že ak chcú, majú aj oni dost priestorov na činnosť, veď napr. na gymnáziu pracuje 29 rôznych krúžkov, veľká ponuka ich je v centre voľného času, tí ktorí bažia po umení, tu majú ZUŠ s ponukou takmer dvadsiatich hudobných nástrojov, výtvarný i dramatický odbor, tanečný odbor s rôznym zameraním, orchestre a kapely, ktorých počet ustavične pribúda, naposledy to bol vznik dychovky, ktorá sa predstavila na Predvianočných trhoch. Ponuka je teda veľká, a to ešte nespomínam internetovú kaviareň, desiatky počítačov napojených na internet na ZŠ, v CVČ, na gymnáziu, špeciálnej ZŠ a určite aj v mnohých domácnostiach.

Možnosť vybrať si tu teda je, a predsa, vychádzajúc z prác študentov, sa im zdá naše mesto „sivé, bez života, kultúrne oslabené ...“. Iste by sme sa zhodli s vyjadreniami mladých v mnohých prácach o potrebe kúpaliska, väčšej čistoty, viacerých lavičiek, krytého priestoru na autobusovej zastávke alebo ešte lepšie – slušnej čakárne. Mladým chýba klub a s tým možno tiež súhlasiť, ibaže pár pokusov tu už bolo, a stroskotali na tom, že niekto z nich musel prevziať zodpovednosť, byť organizátorom, mať nápady, aby činnosť bola pestrá a prítlačivá. A to sa zatiaľ nepodarilo. Často sa objavila myšlienka potreby kina.. Nuž, to je v dnešnej dobe v Giraltovcích pri dnešnej výške vstupného nereálne. Ale možno by stálo za zamyslenie urobiť tu akýsi kinoklub, kde by sa premietali kvalitné filmy(hoci aj z kaziet), predchádzalo by im úvodné slovo a nasledovala by diskusia. Lebo veď podobné kluby filmových fajnšmekrov na Slovensku existujú. A ide v nich hlavne o tú diskusiu, veď film z kazety si môžeme pozrieť aj doma, ale často máme potrebu rozdiskutovať si ho s niekým. Niektorým mladým chýba bowlingová dráha, iným viac zelene (s ňou to nie je až také kritické, hoci vždy to môže byť aj lepšie), ďalším prekážajú ošarpané budovy v centre mesta (s tým sa dá plne súhlasiť, ale už sa chystá náprava).

Na stretnutí som mladým sľúbila, že si ich práce prečítam. Sľub som dodržala a priznám sa, všetky boli zaujímavé, štylisticky na dobrej úrovni, zo všetkých vyžarovala láska k nášmu mestu a niekedy aj smútok nad tým, že nie je celkom podľa našich predstáv. Bolo by výborné, keby všetci títo autori zostali v našom meste alebo sa doň aspoň vrátili po absolvovaní štúdia, aby s ním spájali svoju budúcnosť, aby pre nich znamenalo perspektívu, aby to nebolo iba štylistické cvičenie, v ktorom sa pokúsili o peknú konštrukciu viet, ale aby sa sami v budúcnosti stali konštruktérmi svojho mesta na rôznych pozíciách. Lebo mesto má budúcnosť len vtedy, ak si s ním spájajú svoj život životaschopní mladí ľudia. Bez nich to

jednoducho nepôjde. V každom prípade však táto literárna súťaž mala svoju cenu – prinútila nás všetkých na chvíľu zastať, porozmýšľať o prostredí, v ktorom žijeme, ale zároveň aj o sebe. Lebo mesto – to isto – iste nie sú len ulice a domy, parky a cestičky v nich, ale predovšetkým my, jeho obyvatelia.

Jeden americký prezident povedal, „Nikdy sa nepýtaj, čo môže Amerika spraviť pre teba, ale čo môžeš ty spraviť pre ňu.“

Jednotlivé práce vám predstavíme v tomto i nasledujúcich číslach Spravodajcu.

Alžbeta Škurlová

DO POZORNOSTI

Kedy má zamestnanec nárok na platené voľno

Sú situácie, keď nemôžete prísť do práce. Napríklad pre snehovú kalamitu, vyšetrenie u lekára, účasť na pohrebe príbuzného alebo preto, že idete na pracovný pohovor, pretože si hľadáte nové zamestnanie.

Keďže dovolenkou treba šetriť, mali by ste vedieť, kedy máte nárok na pracovné voľno s tým, že vám ho zamestnávateľ aj zaplatí.

Návšteva u lekára

- Na vyšetrenie alebo ošetrovanie sa poskytne zamestnancovi pracovné voľno s náhradou mzdy najviac na sedem dní v kalendárnom roku.
- Nárok na platené pracovné voľno má aj tehotná žena, ktorá musí absolvovať preventívne lekárske prehliadky súvisiace s tehotenstvom.
- Nárok na platené voľno má zamestnanec iba vtedy, ak nebolo možné ísť k lekárovi mimo pracovného času.

Sprevádzanie k lekárovi

- Zamestnanec má nárok na sedem dní pracovného voľna na sprevádzanie rodinného príslušníka do zdravotného zariadenia.
- Rodičovi zdravotne postihnutého dieťaťa sa poskytne najviac desať dní.
- Také voľno sa poskytuje len jednému z rodinných príslušníkov.

Narodenie dieťaťa

- Zamestnávateľ poskytne platené pracovné voľno na čas potrebný na prevoz manželky do zdravotného zariadenia a späť.

Poveternostné dôvody

- Voľno s náhradou mzdy v tomto prípade patrí iba ťažko zdravotne postihnutému zamestnancovi na nevyhnutne dlhý čas, najviac na deň.

Sťahovanie zamestnanca

- Nárok na platené voľno má zamestnanec na sťahovanie iba vtedy, ak ide o sťahovanie v záujme zamestnávateľa (presídlenie firmy, presun zamestnanca do inej pobočky)

Hľadanie nového zamestnania

- Ak zamestnanec dostal výpoveď (alebo odchádza dohodou) od zamestnávateľa, má podľa zákona nárok na pracovné voľno s náhradou mzdy, a to najviac na jeden poldeň za každý týždeň výpovednej doby.

Úmrtie príbuzného

- Pri úmrtí manžela alebo dieťaťa – dva dni plateného voľna plus jeden deň na účasť na pohrebe.

- Pri úmrtí rodiča a súrodenca, rodiča a súrodenca jeho manžela, ako aj manžela jeho súrodenca, prarodiča alebo pravnuka, alebo prarodiča jeho manžela – jeden deň na účasť na pohrebe (plus jeden deň, ak obstaráva pohreb).
- Zamestnanec má nárok na jeden deň plateného voľna vtedy, ak ide o účasť na pohrebe osoby, ktorá síce nepatrí k uvedeným príbuzným, ale v čase úmrtia s ním žila v spoločnej domácnosti (plus jeden deň, ak obstaráva pohreb).

Iné dôvody

- Zamestnávateľ poskytne zamestnancovi pracovné voľno na nevyhnutne potrebný čas s náhradou mzdy na účasť na rekondičných pobytoch, na povinných lekárskech prehliadkach, pri darovaní krvi či iných biologických materiálov a na účasť zamestnancov na vzdelávaní.

Zdroj Pravda /14.marca 2006/

Stručná informácia o organizovaní štátnych lesov, pôsobnosti jej správy a hospodárskej činnosti

Prvého apríla 2005 došlo k zmene v internej organizačnej štruktúre Odštepného závodu Bardejov, a to k zlúčeniu pôvodných lesných správ, čím sa vytvorili štyri veľké lesné správy. Jedna z nich pôsobí aj v našom meste Giraltovce. Je to Lesná správa Giraltovce sídliaca na Dukelskej ulici 24. Nadriadený orgán Odštepný závod Bardejov je jeden z 26 OZ, ktoré sú organizačne začlenené do LESOV SR, štátny podnik Banská Bystrica.

Pôsobnosť Lesnej správy Giraltovce je predovšetkým v okrese Bardejov, Svidník, ale zasahuje aj do časti okresov Stropkov, Vranov nad Topľou a Prešov. Na tomto území spravuje lesy, ktoré sú majetkom štátu SR a tiež lesy súkromných vlastníkov, ktorí doposiaľ neprevzali svoje majetky a lesy neznámych vlastníkov.

Obhospodarovanie lesov je pojem, pod ktorým rozumieme v lesníckej terminológii celú lesnícku činnosť od založenia lesa cez starostlivosť o neho po celú dobu rastu. Ide približne o obdobie troch generácií lesníkov, pokiaľ dôjde k opätovnej likvidácii a konečnému výnosu. Tento proces sa opakuje a je oveľa zložitejší a náročnejší, ako by sa dalo vyjadriť jednou vetou. Práca lesníkov je často nepochopená a málo známa, čím dochádza k jej prekrúcaniu s mnohými atakmi verejnosti. Úlohou lesníkov je nielen efekt dosiahnutý zrúbaním lesa, ale prinášanie spoločnosti mnohých doteraz nekvalifikovaných efektov v enviromentálnych produktoch /zdravé prírodné prostredie, rekreačné účely, zadržiavanie vody a mnoho ďalších pre ľudský život potrebných funkcií/.

V krátkosti sa pozastavíme pri príležitosti Mesiaca lesov pri činnosti zakladania nového lesa, čo je vypestovanie novej generácie stromčekov – nového lesa prirodzenou alebo umelou cestou. Pýchou všetkých lesníkov je dosiahnutie nového lesa prirodzenou cestou, takzvaným zmladením pod ochranou pôvodného materského porastu. Vypestovanie alebo založenie nového lesa je náročným procesom, ktorý musí byť v odborných a skúsených rukách lesníkov. Lesníci vnímajú veľké množstvo prírodných faktorov, s nimi musia odborne pracovať až k požadovanému výsledku. Nie vždy sa podarí cielený zámer prirodzeného zmladenia lesa. Ovplyvňuje ho tu veľa nepredvídaných faktorov, ktoré vyústia do zmenených prírodných podmienok, kedy musí lesník voliť nákladnejšiu formu umelého zalesnenia. Tu sa použijú stromčeky /sadenice/ vypestované v lesných škôlkach. Proces vypestovania 1 -5-ročných sadeníc súcích na zalesňovanie si vyžaduje veľkú odbornosť a špecializáciu, čo veľmi zdražuje jej zabezpečenie. Náročnosť dopestovania sadbového materiálu sa odráža

v dosť vysokej cene za sadenicu. Samostatné zalesňovanie je proces vo väčšine založený na manuálnej práci, s čím sú tiež spojené veľké finančné náklady. Potom umelé založenie lesa a následná starostlivosť oň zaberá v činnosti lesníkov značnú finančnú položku.

Všetka odborná činnosť lesnej správy smeruje k trvalému obhospodarovaniu lesa, aby les plnil funkciu produkčnú a iné funkcie, ktoré sú prínosom pre celú ľudskú spoločnosť. Pre lepšie pochopenie našej práce širokou verejnosťou začíname s projektom Lesných informačných kancelárií, ktoré budú v sídle každej lesnej správy a odštepného závodu. Budú tu podané základné informácie a spravovanom teritóriu, hospodárskej činnosti, prírodných zaujímavostiach, historických objektoch a kultúrnych zvykoch v danom regióne. Informácie sa budú podávať počas pracovnej doby s ponukou informačných materiálov v rozsahu regiónu spracovanom Odštepným závodom Bardejov.

Ing. M. Zelem, V. Sabol - OLH

ZDRAVOTNÉ OKIENKO

Slnko je nevyhnutné pre život človeka. Okrem toho, že nás hreje, má značný vplyv aj na psychiku. Vyžaruje súbor svetelných lúčov (Ultrafialové – UV a infračervené IR), ktoré prenikajú až k zemskému povrchu. Intenzita slnečného žiarenia je rôzna a môže byť zdraviu viac- menej škodlivá. Nekontrolovateľné oddávanie sa slnečnému žiareniu môže mať podiel na vzniku rôznych kožných reakcií.

Čo je žiarenie ?

Ľudským okom je možné zachytiť iba to žiarenie solárneho spektra, ktoré má okolo 40nm (fialové) alebo 700 nm (červené). Na druhej strane sme však neustále vystavení aj pôsobeniu UV žiarenia (400 nm) a IR žiarenia (700 nm). To, že ho nedokážeme ľudským okom voľne zachytiť, však neznamená, že by bolo menej nebezpečné.

V slnečnom spektre rozlišujeme tieto UV vstupne:

- UVC - žiarenie, ktoré však vďaka pôsobeniu ozónovej vrstvy nepreniká na zemský povrch
- UVA/UVB – žiarenia, ktoré tým, že uvoľňujú vysokú energiu, môžu spôsobiť buď pálenie (UVB), alebo aj starnutie kože (UVA)

Pozitívny vplyv slnka na pokožku

Stav niektorých kožných chorôb sa v dôsledku slnečného žiarenia zlepší. UVB žiarenie urýchľuje vďaka vitamínu D vstrebávanie kalcia do kostí, čo má u starších ľudí za následok zníženie rizika osteoporózy a u detí pôsobí ako prevencia proti rachitíde (krivici). Nezabúdajme, že je zbytočne sa vystavovať slnečným lúčom príliš dlho, pretože na vstrebanie vitamínu D postačí niekoľko minút.

Slnko má veľký vplyv aj na náš psychický stav, pretože pôsobí na hormón melatonín, ktorý riadi náš biologický rytmus a ovplyvňuje naše duševné rozpoloženie.

Dôsledky slnečného žiarenia na pokožku, oči

Nadmerné vystavovanie (zápalu očnej rohovky), zápal spojiviek či šedý zákal. Vysoké dávky slnečného žiarenia spôsobujú očný zápal, ktorého výskyt je síce ojedinelý, no o to bolestivejší. Treba mať na pamäti, že priame pozorovanie slnka môže spôsobiť vážne poškodenie sietnice.

Nosenie slnečných okuliarov tretej alebo štvrtej kategórie je nevyhnutným doplnkom na účinnú ochranu proti slnečnému žiareniu.

Vysoké dávky UV žiarenia na kožu môžu spôsobiť bolestivé pálenie až vznik pľuzgierov, čo závisí od intenzity UV žiarenia, dĺžky pobytu na slnku a od typu pokožky.

Môže sa vyskytnúť aj fototoxické reakcie na koži, ide o reakcie vyvolané liekmi, napr. antibiotikami, alebo po použití parfémov, alebo deodorantov a následnom vystavení pokožky na slnko.

Starnutie kože alebo helioderma – slnko urýchľuje starnutie kože. Podiel na tom má UVA alebo UVB žiarenie, vysielané z umelého slnka, ktoré preniká až do pokožky. Pôsobenie týchto škvrnami či pehami, ktoré vznikajú akumuláciou melanínu. Pokožka pri nadmernom slnení stráca pružnosť a začína vráskaviť. Rakovina kože – môže vzniknúť po opakovanom vystavovaní koži alebo znamienok slnečnému žiareniu, každé znamienko na koži, ktoré sa zmení farbou, veľkosťou alebo začína svrbieť, zapáli sa alebo krváca, má byť vyšetrené dermatológom, ktorý rozhodne o ďalšej liečbe.

Rady pred pobytom na slnku

1. Pred slnkom je potrebné ochraňovať aj malé deti, a to tým, že každé 2 hodiny im budeme nanášať krém s vysokým ochranným faktorom, Treba dbať na to, aby dieťa malo pri pobyte na slnku na sebe tričko, klobúk alebo slnečné okuliare. Deti do 3 rokov nie je vhodné odhaľovať na slnku.
2. Počas leta sa medzi 11. – 16. hodinou treba vyhýbať slnečnému žiareniu
3. Treba sa vyhýbať nadmernému slneniu aj v prípade, že ste použili ochranný krém, ktorý je potrebné nanášať každé 2 hodiny.
4. Nezabúdať na slnečné okuliare
5. Po aplikácii na pokožku sa vyhýbať priamemu kontaktu so slnkom, pretože to môže vyvolať výskyt škvŕn, alergie alebo pálenia pokožky
6. Aj pri plávaní alebo počas vetra je nutné myslieť na obranu pred slnečným žiarením
7. a pitný režim (denne vypiť najmenej dva litre tekutín)
8. Chrániť sa pred slnkom, aj keď je zamračené počasie, pretože mračná prepúšťajú viac ako 90/UV žiarenia.

MUDr. Tatiana Paňková
kož. amb.

ZÁRADKÁRSKE OKIENKO

Najnáročnejším, ale aj najkrajším obdobím každého záhradkára je nesporne jar. Apríl je mesiacom usilovnej práce vo všetkých polohách. Pokračujeme vo výsadbe ovocných aj okrasných drevín. Vysádzame predklíčené zemiaky, vysievame zeleninu i kvetiny menej náročné na teplo. Dokončíme preštiepovanie ovocných drevín. Keď sa rýchlo zvyšuje teplota pôdy, spôsobuje prudký nástup vegetácie, narastajú nároky na ošetrovanie rastlín v záhradke. Ak chceme mať pekný a hustý trávnik, potrebujeme ho vyhrabať, dosiať a prevzdušniť. Rozkvitnuté ovocné stromy môžu ohroziť nočné mrazy. Pokiaľ to dovoľí počasie, sadíme rastliny do skleníkov a fóliovníkov a vetráme pred vysokou teplotou. Pripravujeme balkónové rastliny, presádzame izbové kvetiny.

RADY NA APRÍL

- Pripravíme nádoby, substráty a rastliny na letnú výsadbu balkónov a okien.
- Začneme prihnojovať raz týždenne a výdatnejšie polievať vodou izbové kvetiny
- Ukončíme výsadbu drevín s voľným koreňom
- Dokončíme jarný rez ovocných drevín
- Vysádzame stolové a muštové odrody viniča
- Ošetrujeme starú a zakladáme novú výsadbu jahôd
- Zakladáme nový trávnik, starý podľa potreby kosíme a prihnojujeme
- Do fóliovníkov vysádzame zeleninu náročnú na teplo
- V druhej polovici mesiaca sejeme semená na predpestovanie – uhorky, melóny, tekvice, cukety
- Priamo na hriadky vysievame koreňovú zeleninu, cibuľu, hrach, šalát, špenát a presádzame hlúboviny
- Vysievame nenáročné letničky, ako hrachor, kapucínka, aksamietnica, nechtík
- Chránime cibuľu pred mínerkou pórovou postrekom alebo zakrytím netkanou textíliou
- Prevedieme chemický postrek na jadrovinách proti chrastavosti, múčnatke a kvetovke jabloňovej

APRÍL CHLADNÝ, DAŽDIVÝ, ÚRODA NÁS NAVŠTÍVI.

Eubomír Krupa

ZPOZ

Do radov obyvateľov nášho mesta sme privítali
Bibianu Horvatovú
Richarda Horvata

V mesiaci apríli svoje životné jubileá oslávia jubilanti:

Jaroslav Mícenko	50	Rudolf Ľuník	60
František Demčo	50	Marta Dulinová	65
Jozef Kaňuk	50	Michal Koco	65
Alica Dulinová	55	Margita Brenišová	70
Anna Pavúková	55	Helena Šamková	75
Ladislav Juhas	55		
Michal Balodžanský	60		

Manželstvo uzavreli

Miroslav Kurej - Alžbeta Dreveňaková
Giraltovce Giraltovce

Vážení jubilanti, ak si neprajete, aby sme Vaše jubileum uverejňovali v rubrike ZPOZ v našom Spravodajcovi, oznámte to v našej redakcii mesiac vopred.

OPRAVA:

V minulom čísle zaúradoval škriatok v našom Spravodajcovi. Na jeden mesiac sme dopriali našim 75-ročným dáмам Anne Čuškovej a Anne Tóthovej cítiť sa o 10 rokov mladšie. V záujme pravdy však musíme vec vrátiť do reality a priznať, aj keď neradi, ich skutočný vek.

PATRÍ IM APRÍL

1. apríl – Hugo

1918 – Narodil sa Ján Kadár, filmový scenárista a režisér. Od roku 1952 spolupracoval s českým režisérom Elmarom Klosom, s ktorým nakrútil aj film *Obchod na korze*, ocenený Oscarom. V roku 1968 emigroval do USA.

4. apríl – Izidor

Izidor Mautner (1852 – 1930), zakladateľ textilného podniku v Rybárpoli, ktorý sa do roku 1914 stal jedným z najväčších podnikateľov v bavlnárskom priemysle.

8. apríl – Albert

Albert Marenčín, prozaik, prekladateľ a kritik. Autor próz s tematikou druhej svetovej vojny a filmových scenárov podľa literárnych predlôh.

10. apríl – Igor

Igor Bázlik, hudobný skladateľ, autor scénickej hudby k činohrám, rozhlasovým a televíznym hrám, tanečných piesní a skladieb pre deti.

11. apríl – Július

Július Pántik, charakterový herec, od roku 1942 bol členom činohry SD v Bratislave. Účinkoval v mnohých filmoch, televíznych i rozhlasových hrách.

16. apríl – Dana, Danica

Dana Zátopková, česká atlétka, oštepárka, olympijská víťazka z roku 1952 a majsterka Európy v rokoch 1954 a 1958, držiteľka striebornej medaily ZOH v roku 1960.

23. apríl – Vojtech

Vojtech Zamarovský, slovenský spisovateľ žijúci v Prahe. Jeho práce z oblasti literatúry faktu o kultúre a dejinách starovekých stredomorských civilizácií majú nielen poznávacie, ale aj estetické kvality.

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA SVIDNÍK

Detašované pracovisko PPP Svidník v Giraltovciach

STRÁNKOVÉ DNI

APRÍL

5.4.2006 (streda) – PaedDr. Vladislav Artim, špec. pedagóg-logopéd

11.4.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

20.4.2006 (štvrtok) – Mgr. Jana Sovičová, odb. soc. pracovník

25.4.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

MÁJ

3.5.2006 (streda) – PaedDr. Vladislav Artim, špec. pedagóg-logopéd

9.5.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

17.5.2006 (streda) – Mgr. Jana Sovičová, odb. soc. pracovník

23.5.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

30.5.2006 (utorok) – Mgr. Jana Sovičová, odb. soc. pracovník

JÚN

6.6.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

13.6.2006 (utorok) – PaedDr. Vladislav Artim, špec. pedagóg-logopéd

20.6.2006 (utorok) – Mgr. Renáta O'tooleová, psychológ

28.6.2006 (streda) – Mgr. Jana Sovičová, odb. soc. pracovník

Poznámka: Zmenu stránkových dní vopred oznámime.

**Kontakt a možnosť nahlásenia na vyšetrenie alebo konzultácie možný na
č.t. 054/7522367**

ŠPORT

Krajský hokejbalový turnaj žiakov základných škôl

Centrum voľného času v Giraltovciach, Hokejová únia Slovenska a MW – PROMOTION Bratislava boli organizátormi ďalšieho ročníka T-COM STREETHOCKEY LIGY Prešovského kraja. Na krajskom hokejbalovom turnaji, ktorý prebiehal v uplynulú stredu na multifunkčnom ihrisku Hokejbalového oddielu ŠK Centrum v areáli IV. Základnej školy na Karpatskej ulici vo Svidníku, sa bojovalo o postup na Majstrovstvá Slovenska v hokejbale žiakov základných škôl. Turnaj slávnostne otvoril poslanec Národnej rady Jaroslav Ivančo. Celkovo sa turnaja zúčastnilo 120 chlapcov z dvanástich základných škôl. Víťaz hokejbalového turnaja Prešovského kraja ZŠ Laborecká v Humennom postúpil do celoslovenského finále. Podakovanie za pomoc pri organizovaní krajského hokejbalového turnaja riaditeľ CVČ v Giraltovciach Ján Vook adresuje riaditeľovi IV. základnej školy na Karpatskej ulici vo Svidníku Júliusovi Paňkovi a primátorovi mesta Giraltovce Jánovi Rubisovi za poskytnutie vecných cien pre hráčov turnaja.

Futbalistov Giraltoviec čaká náročná jar .

Jediný cieľ - záchrana !

Nepriaznivé poveternostné podmienky v prvej polovici marca futbalu vôbec neprijali a tak musel byť jarný štart regionálnych futbalových súťaží odložený. S prechodom na letný čas sa počasie umúdrilo a prvý aprílový víkend sa súťaže mohli začať. pozornosť Giraltovcov futbalu sa sústreďuje na tretiu futbalovú ligu. nečudo, veď futbalisti MFK Slovan Giraltovce sú jej účastníkmi a čaká ich veľmi ťažká jar. bojovať sa bude nie len o postup a záchranu, ale aj o účasť v druhej futbalovej lige. tréner futbalistov Giraltoviec ŠTEFAN BAČKAY nám o príprave mužstva povedal : „Zimnú prípravu sme začali p. januára a absolvovali sme štyridsať deväť tréningových jednotiek a navyše mužstvo odohralo pätnásť prípravných zápasov. Spestrením bolo aj kondičné sústredenie v Poľsku v rámci družobného výmenného pobytu . Zúčastnili sme sa tam na halovom turnaji a odohrali sme dva prípravné zápasy. Do prípravy sa zapojili štyria naši dorastenci (Sokol, Lukáč, Paľa a Horvát)V marcovom prestupovom termíne doplnili mužstvo Marcinek z Raslavíc a štyria končiaci dorastenci z FC Tatran Prešov (Marton, Pribiš , Kubuš , Dic). Na druhej strane z mužstva odišli skúsení harcovníci (Živčák, Ivan, Tomko). Počas celej prípravy sa v šatni objavilo až 24 hráčov, pričom som mal k dispozícii na prípravné zápasy často iba dvanásť hráčov z rôznych dôvodov. Najusilovnejšími v príprave boli J.Mítal' a P.Gálik, ktorí vynechali len dva tréningy. Veľmi vhod nám prišlo odloženie prvých dvoch zápasov , pretože sme získali čas na zapracovanie nových hráčov do mužstva. Mesiac apríl bude veľmi náročný, lebo v jeho priebehu odohráme až sedem majstrovských zápasov. Preto bude dôležité, aby pri hustom slede zápasov bol pripravený dostatočne široký káder hráčov. Prajem si, aby sa hráčom vyhýbali zranenia a pri optimálnej športovej forme sme mohli obsadiť minimálne pätnástu priečku v tabuľke. Záchrana v III. lige a tým aj účasť v tejto kvalitnej súťaži aj v budúcej sezóne je podľa mňa jediným možným cieľom MFK Slovan Giraltovce. “

MFK Slovan Giraltovce - Jarná časť III. ligy

Funkcionári a realizačný tím : predseda : František Štinčík
tajomník : Miroslav Dvorský
tréner: Štefan Bačkay
masér: Ján Švač

Brankári: Peter Štefánik (1976), Pavol Rozkoš (1982),

Obrancovia : Jaroslav Mítal' (1966), Marek Varga (1978), Zdeno Hudák (1978), Ondrej Marcinek (1984), Igor Pribiš (1987), Dávid Marton (1987), Marcel Čurlík (1982)

Strenopoliari: Jozegf Mati (1967),Pavol Gálik (1985), Peter Uhrín (1981), Patrik Partila (1983), Luboslav Hvišč (1983), Erik Partila (1984).

Útočníci : Martin Eliáš (1975), Lukáš Vojta (1984), Miroslav Dic (1987),Rastislav Kubuš (1987)

Odišli : P.Živčák (Marhaň, Ľ.Tomko (Čierne), D.Demčo (ČR), Z.Cigán (ČR), J. Ivan (Kalnište).

Prišli : O.Marcinek (Raslavice,), I.Pribiš, D.Marton, M.Dic, R,Kubuš (všetci FC Tatran Prešov).

Zápasy v mesiaci apríli:

9. apríla 2006 **Giraltovce – Svidník – 15,30 hod.**
12.apríla 2006 /STREDA/ **Giraltovce – Sp. N. Ves – 15,30 hod.**
23.apríla 2006 **Giraltovce – Barca – 16,00 hod.**

MVDr. Miroslav Deutsch

INZERCIA

FIRMA ECHO Ponúka SERVIS

- **automatické pračky**
- **chladničky**
- **mrazničky**
- **kuchynské zariadenia**

Adresa: Oráč Štefan
Dukelská 49/53
Giraltovce
Kontakt: 0908/452497